

PRIKAZ ČASOPISA TURSKOG HISTORIJSKOG
DRUŠTVA U ANKARI »BELLETEN«
(5 GODIŠTA - OD 1957-1961)

»BELLETEN«, *Türk Tarih Kurumu, Ankara*

Nastavak prikaza

Knj. XXI (1957), sv. 81, str. 1-200:

Str. 1-60 + 6 stranica sa 22 slike: Dr Muzaffer ŞENYÜREK, *A new Species of Epimachairodus from Küçüközügat*. (Izveštaj o rezultatima iskopavanja od 30 strana popraćen je popisom stručne literature (str. 30-37), na koji se nadovezuju opis slika i 14 tablica mjerenja.)

Str. 61-80 + 11 stranica slika i crteža, Nimet ÖZGÜÇ, *Kültepe Kazılarında bulunan Mermer Idol ve Heykelticikler* (str. 61-70) i u eneleskoj verziji pod naslovom: *Marble Idols and Statuettes from the Excavations at Kültepe* (str. 71-80), što je i prijevod turskog naslova, koji nam ujedno kazuje o čemu je riječ. Ovaj izvještaj je pročitán na V kongresu turske historije u Ankari (od 12. do 17. IV 1956).

Str. 81-137: Dr Bahaeddin ÜGEL, *Doğu Göktürkleri hakkında vesikalar ve notlar* (»Isprave i bilješke o istočnim »Gök-Turcima«). Pri izučavanju turske povijesti »Gök-Turci« zauzimaju važno mjesto, pa su njihovi natpisi na obalama Orhona za historiju Turaka značajni. Unatoč tih Orhonskih natpisa najbolji i najopširniji izvori o tim najstarijim Turcima su kineske kronike. Autor u uvodu svog rada, za koji kaže da ga je napisao povodom 200-godišnjice objavljivanja prve turske opće povijesti francuskog historičara Josepha de Guignesa u godini 1756. ističe da je francuski sinolog E. Chavannes preveo kineske izvore o zapadnim Gök-Turcima s velikom akribijom i kritički, pa ih je zbog toga izuzeo iz svog izlaganja. Istočni ili sjeverni Gök-Turci sačinjavali su glavninu države Gök-Turaka. Mnogi kineski pisani spomenici o njima prevedeni su na francuski i ruski prije 100 godina, tj. mnogo ranije nego su nađeni i pročitani Orhonski natpisi, pa su ti prevodi dosta površni i nepotpuni, jer nisu upoređivani razni izvori, a i transkripcije pojedinih turskih naslova su vrlo čudno ispale. U prvom dijelu svoje studije autor donosi u prijevodu tri verzije isprava kineskih legendi o etničkom porijeklu Gök-Turaka pa ih onda raščlanjuje i naučno obrađuje. U drugom dijelu svoga rada prikazuje nastajanje i formiranje države Gök-Turaka. Pritom dokumentirano dokazuje, da su Gök-Turci bili uglavnom nastanjeni na obroncima Altajskog i Ötügenskog gorja i na obalama Orhona. P.sac je

još u prvom dijelu (str. 98. i 102) donio table rodoslovnog porijekla prema drugoj i trećoj verziji legendi, a u drugom dijelu na osnovu detaljno objašnjениh izvornih podataka još tri sheme rodoslovnoga porijekla (str. 121. i sl.). Zatim donosi prijelovode isprava iz vremena (vladavine) Bumin Kagana, kojim imenom završavaju spomenute table rodoslovnog porijekla Gök-Turaka. Opsežna razjašnjenja tih isprava data su u mnogobrojnim i iscrpnim napomenama. Rad je krcat stvarnim podacima, pa je šteta što je bez rezimea na kojem pristupačnijem jeziku.

Str. 139-148 + 24 slike i 3 plana: Taksin ÖZGÜÇ-Mahmut AKOK, *Alayhan, Öresunhan ve Hizirilyas Köşkü. - İki Selçuklu Karavansarayı ve bir Köşkü* - (=Alajhan, Öresunhan i Palača Hiziril-jas - Dva seldžučka karavansaraja i jedna palača -). Što u tekstu, što u napomenama navedeno je da su u naslovu spomenuta dva seldžučka karavansaraja opisivani u djelima: R. Oberhammer und Heinrich Zimmerer, *Durch Syrien und Kleinasien*, Berlin 1889; H. Rott, *Kleinasiatische Denkmäler aus P sidiën, Pamphylien, Kappadokien und Lydien*, Leipzig 1908; Halil Edhem, *Die seldschukischen Hüne in Anatolien*, Osm. Lloyd februar 1918; K. Bittel, *Kleinasiatische Studien*, Istanbul 1942 i napokon sistemaska obrada teme seldžučkih karavansaraja iz 13. st. u djelu K. Erdmanna, *Notizen zum inneranatolischen Karavansaray-Kunst des Orients*. Autori su citirali i djela koja se odnose na palaču Hizirilyas i to: A. D. Mordtmann, *Anatolien, Skizzen und Reisebriefe aus Kleinasien*, objavljeno još 1850. godine; H. Barth, *Reise von Trapezunt nach Skutari*, Petermanns Mitteilungen 1860; A. Gabriel, *Monuments Turcs d'Anatolie I, Kayseri-Niğde*; K. Karamate, *Ercies-Kayseri* (1934) i kao posljednji: K. Erdmann, *Beobachtungen einer Reise in Zentralanatolien im Juli 1953*. (Archäologischer Anzeiger 1954). Međutim, pisci su u 1955. godini vršili svoja istraživanja, pa su od tih u naslovu navedenih spomenika objavili planove, presjke, pročelje i na osnovu toga i skice prvobitnog izgleda, pa i još mnoge dosad neobjavljene slike današnjeg stanja.

Str. 149-172: Dr Šerif BAŞTAV, *Grekçe Anonim Osmanlı Tarihinin Kaynakları (1374-1421)*, i istovetna francuska verzija: *Les Sources d'une Histoire de l'Empire Ottomane rédigée par un auteur anonyme Grec*. Ovaj rad je saopćen na X međunarodnom bizantološkom kongresu, održanom od 15. do 21. rujna 1955. u Istanbulu. Vidi i autorovu raniju raspravu u BELLETEN XVIII str. 51-82, za koju je u zaključnoj napomeni ove nove rasprave između ostalog najavio da će uskoro izići i na francuskom jeziku.

Str. 173/188: I. Hakkı UZUNÇARŞILI, *Osmanlı tarihinin ilk devrelerine âid bazı Yanlışlıkların tashihî* (=Ispravak nekih netačnosti koje se odnose na prvo razdoblje osmanlijske povijesti). Istaknuvši da je i u ranijim brojevima (9, 10, 17-20, i 34) BELLETENA na neke pogreške ukazao i da će to na isti način, kako na njih naiđe, i u buduće činiti, autor u ovom članku raščišćava zbrku u zamjenjivanju u vezi s rumeljijskim beglerbegom Kara Timurtaš-pašom i anatolijskim beglerbegom Sari Timurtaš-pašom te s Timurtaš-subašom. Sva trojica su bili visoki dostojanstvenici krajem 14. i početkom 15. stoljeća, pa su se u historijama potkrale zamjene jednog s drugim, što pisac na osnovu citiranih originalnih isprava korigira. Zatim ispravlja i utvrđuje tačno ime kćerke sultana Murata I, koja je bila ženom Karamanoglu Alaaddinbeğa. Nadalje dokumentirano utvrđuje kojim povodom je sultan Mehmed I u tvrđavu Tokat zatvorio Mihaloglu Mehmedbeğa, tog čuvenog predvodnika turskih akindžija na Balkanu. Konačno ispravlja i utvrđuje da mati sultana Mehmeda I nije bila kćerka Germijanskog vladara Sulejmanšaha, nego da je to bila jedna od poturčenih žena njegova oca Bajezida (Munje) I.

Str. 189-200: sadržavaju bibliografiju, tj. prikaze ovih djela: *Pompeji; Zeugnisse griechischer Malerei*, München 1956; Aşkidil AKARCA - Turhan AKARCA, *Milas, Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi*, Istanbul 1954. (=Zemljopis, povijest i arheologija Milasa); L. A. MAYER, *Bibliography of Moslem Numismatics*, London 1954. (Ovo djelo je prikazano u OLZ 1957, str. 357 i sl., WZKM Bd. 53, str. 143; WI, V, str. 127); Gustav HILGER, *Wir und der Kreml. - Deutsch-sowjetische Beziehungen 1919-1941*, Berlin 1956; Ağah Sirri LEVENT, *Gazavatnameci ve Mihaloglu Ali Beyin Ga-*

zavatnamesti, Ankarca 1956. («Stihovani opisi vojnih pohoda i stihovani opis vojnog pohoda Mihaloğlu Alibega»). Ovom posljednjem je autor Suzi Çelebi iz Prizrena, o kojem više u članku A. Olesnickog, Suzi Çelebi iz Prizrena, turski pesnik-istorik XV-XVI veka, Skoplje 1934, u Glasniku skopskog naučnog društva, knj. 13, str. 69-82. Zatim vidi i studiju A. Olesnicki, *Mihajlo Šzillágyi i srpska despotija*, Zagreb 1943, p. o. iz RADA Akademije knj. 276/125, 182. str. Navedeno Leventovo djelo je H. Kaleši opširno prikazao u »Prilozima za orijentalnu filologiju« knj. X-XI/1960-1962, Sarajevo str. 297-300.

Sv. 82, str. 201-357:

Str. 201-219. + jedna mapa i 48 slika i crteža (svega pet listova): Tahsin ÜZGÜÇ, -Mahmut AKOK, *Horoztepe eserleri* u turskoj i u engleskoj verziji *Objects from Horoztepe* (kod Erbaa na Ješilsu: pregled nadođenih komada sa 48 slika).

Str. 221-252: Hikmet İLAYDIN-Adnan Sadik ERZİ, XVI. *Asra âid bir müncsat mecmuası* («Zbirka uzoraka pisama iz XVI stoljeća»). Izuzimajući nekoliko starijih pisama na početku same zbirke uglavnom se radi o prijepisima isprava iz razdoblja sultana Mehmeda II do Murata III, tj. 1451-1595, koji imaju manju ili veću vrijednost za povijest Osmanlija. Prepisana je između 1575. i 1578. Čini se da je prepisivač na prva 84 lista prepisao zbirku nekog Nazmi Çelebije, koji bi mogao biti Nazmi iz Jedrene, dok je ostale prepisao iz isprava koje je sam sakupio. Pisma u zbirci nižu se uz malobrojne izuzetke kronološkim redom od rednog broja 1 do 81. Od tih isprava je 8 na arapskom, 31 na perzijskom i 42 na turskom jeziku. Pisma Tamarlana egipatskom mamelučkom vladaru Faradžu sinu Berquqa na perzijskom jeziku pod rednim brojem 7, doneseno je u prijepisu, dok su 3 turska pisma pod rednim brojevima 54, 58 i 73 doneseni u cijelosti transkripcijom u turskoj latinici. Prvo je ferman (od 22. VI do 21. VII 1524) sultana Sulejmana Veličanstvenog upućen tatarskom Islam-hanu; drugo (pod br. 58) sultanovi nalozi beglerbezima u vezi sa zauzimanjem otoka Cipra i treće (pod br. 73) carsko pismo o osvajanju Cipra (1570. g.) na ruke Mustafa-paše, vojskovođe tog pohoda. Ta dva posljednja prijepisa sadrže vaju nešto podataka u vezi sa hercegovačkim zapovjednikom Kasimom, za kojeg se u pismu ističe da je sin velikog vezira (Mehmed-paše Sokolovića), i s Ferhatom najbližim rođakom velikog vezira, koji je sandžak-beg Klisa. Pod br. 44 navedeno je da se radi o kopiji pisama o osvojenju Beograda Ferhad-paši (veziru) na perzijskom jeziku.

Str. 253-260. + 4 faksimila: İ. H. UZUNÇARŞILI, *Çelebi Sultan Mehmed'in kızı Selçuk Hatun kiminle evlendi.* («Za koga se je udala Selçuk-hatun, kći Sultana Mehmeda I»). Pisac na temelju vakufname (zavještajnog pisma) koju donosi u fotokopiji na četiri strane i drugih isprava dokazuje da se je Selçuk-hatun udala za očeva punca İbrahimbege, sina Džandaroğlu İsfendijarbegovog pa time ispravlja dosadašnju tvrdnju da je ona bila udata za beglerbege Anatolije Karadži-pašu.

Str. 261-284-296: Bekir Sitki BAYKAL, *Uzun Hasan'ın Osmanlılara karşı katı mücadeleye Hazirlıkları ve Osmanlı - Akkoyunlu harbinin başlanması* sa istovetnom njemačkom verzijom »Die Vorbereitungen Uzun Hasan's zum Entscheidungskampf Gegen die Osmanen und der Beginn des Krieges«. Osnovici ovog rada autor je saopćio na XXIII međunarodnom kongresu orijentalista održanom 1954. g. u Cambridgeu. Pri kraju turskog teksta rasprave doneseni su prijepisi (tiskanim slovima) dviju isprava na perzijskom (N^o I. i IV) i jedne na turskom jeziku (N° II), dok je jedna isprava na turskom jeziku (N° III) donesena u transkripciji turskom latinicom. Na temelju tih dosad neiskorištenih isprava i diplomatske korespondencije u arhivu Topkapı Saraja, (Istanbul) neobjavljenih zbirki službenih pisama i iz još neštampane Dijaribekirske kronike Ebu Bekra Tabranija, koji je neko vrijeme proživio kod Uzun Hasana, autor je dopunio, osvijetlio i ispravio mnoge događaje te odlučujuće bitke za Karaman između vladara Bijelog ovna Uzun Hasana i osmanlijskog sultana Melumeda II, koja je počela 1472. g.

Str. 296-300: Faik Reşit UNAT, *Müverrik Mehmet Neşri'nin eseri ve hayatı hakkında* («O djela i životu historičara Mehmeda Nešrijca»). Ovom kratkom saopćenju

samo na turskom jeziku autor je dao svoje tri sugestije: Prvo, da je iskrasnio četrnaesti rukopis Nešrijeeve povijesti Oguza, Džengiza, Selčuka i Osmanlija, koji je 1950. darovan Knjižnici Fakulteta za jezik i historiju-geografiju u Ankari. Takav primjerak rukopisa nalazi se u Nacionalnoj biblioteci u Parizu. Drugo, dok u prvoj redakciji svoga djela, pisanog u doba Bajezida II, autor o sebi govori samo na jednom mjestu, u ovoj drugoj redakciji na četrnaest mjesta nailazimo na bilješke u vezi s autorovom biografijom, pa iz tih podataka pisac dolazi do zaključka da ne bi bio identičan s onim M. Nešrijem za kojeg historičar Ali navodi da je u vrijeme sultana Selima I bio pjesnik i historik, pretpostavljajući da je živio najduže do 1520. godine i da je svoje skraćeno djelo sa dodacima napisao između 1517-1520. g. Treće, pisac izražava sumnju da bi historičar Nešri bio identičan sa Mehmed Nešri efendijom, koji je za Murata II bio čuveni profesor Sultanije Medrese, pa se poziva i na svojedobna ispitivanja čuvenog profesora Mordtmanna, itd.

Str. 301-314: Rubrika bibliografije, gdje je najprije na turskom (str. 301-307) pa onda i na njemačkom jeziku (str. 308-314) prikazano djelo: *Uğarıca III* (Mission de Ras Shambra Tom VIII) par Claude F.-A. Schaeffer avec des contributions de Chr. Desroches-Noblecourt, H. G. Güterbock, P. Krieger, E. Laroche, J. Vaudier (Paris 1956) Paul Geuthner, XI + 302 str. 4^e.

Na str. 315-334: je opis knjiga i časopisa koje je biblioteka Društva u toku 1956. g. primila. Među tima II raznih separata sada već pokojnog H. Kreševljakovića, zatim Hamida Hadžibegića »Džizja ili harač« te separat Mladenovića M. loša: *The new Yugoslav historiography and the problem of feudalism in Medieval Serbia*.

Str 315-357: Vijesti o godišnjoj skupštini Društva, izvještaj o radu u 1955. g., o publikacijama o međunarodnim kongresima, o V kongresu turske historije, o naučnim predavanjima i naučnim istraživanjima, o izdavačkoj djelatnosti, o arheološkim iskopavanjima te zaključni računi Društva.

Sv. 83, str. 359-519:

Str. 359-394. + 1 zemljopisna karta i 31 slika: U. Bahadır ALKIM, turski tekst pod naslovom *Yesemek Taşocağı ve Heykeltıraşlık Atelyesi*, zatim njemački prijevod: *Steinbruch und Skulpturatelier von Yesemek*. Nedaleko mjesta Zincirli (Zindžirli) nalazišta većeg broja skulptorskih radova, koji su ovdje pojedinačno opisani i u slikama prikazani uz dodatak položajne karte, situirano je u naslovu spomenuto mjesto *Jesemek*.

Str. 395-427. + 1 faksimile turske isprave, 11 slika i 4 crteža: Arif Müfid MANSEL, *Istanbul Tersanesinde Bulunan bir lâhit ve bir İstanbul lâhitleri grupu hakında Araştırmalar*. Ovaj rad popravljen je kraćim njemačkim izvodom pod naslovom: *Untersuchungen über einen Sarkophag aus dem Arsenal von Istanbul und über eine Istanbuler Sarkophaggruppe* (Anszug), koji je prijevod turskog naslova. Slike, crteži i faksimile na posebnim tablicama te otisci grčkih epigrafa uz dešifrirane prijepise u turskom dijelu teksta poslužiti će još boljem analazenju stručenjaka kojima je pristupačan samo njemački izvod.

Str. 429-447: Faruk SÜMER, *Azerbaycan'ın türkleşmesi tarihine umumi bir baktır* (»Opći pogled na povijest turciziranja Azerbajdžana«). Autor daje dokumentaran historijat turciziranja Azerbajdžana u tri etape: Za vrijeme Seldžuka, Mongola i poslije Mongola za vladanja Turkmena loze Crnog ovna (Kara kojunlu) zatim Bijelog ovna (Akkojunlu) te konačno najjača imigracija Turaka iz Turske po osnutku Safavidske vladavine u Iranu, pri čemu su najvažniju ulogu odigrali baš pripadnici šit-ske sekte tzv. »Kizilbaši« u Anatoliji, tj. Turci iz Turske. To iseljavanje, koje je počelo potkraj XV st., naročito je prorijedilo turski živalj u istočnim pokrajinama azijske Turske, jer je bilo mnogobrojno i trajalo je duže vrijeme, budući da su »Kizilbaši« kao heretike turski sultani nemilosrdno progonili. To je dalo povoda ne samo potpunom turciziranju cjelokupnog Azerbajdžana, nego je turski utjecaj i jezik prodro u čitavi zapadni dio Irana, što potvrđuju izvjetšaji evropskih putnika po Iranu u XVII st.

Str. 449-482. + 40 faksimila (od 4 isprave): M. Tayyib GÖKBILGİN, *Arz ve raporlarına göre İbrahim Paşa'nın Irak'ya seferindeki ilk tedbirleri ve şütuhatı* («Prve mjere koje je Ibrahim-paša poduzeo u vojnom pohodu na »Dva Iraka« i njegova osvajanja prema vlastitim njegovim izvještajima i predstavkama»). Nakon kraćeg uvoda u historijat prvog vojnog pohoda sultana Sulejmana Veličanstvenog na Iran, koji je poznat pod imenom »Vojna na Dva Iraka«, a vođena je dvije godine (1533-1535) pod komandom u naslovu spomenutog velikog vezira, autor donosi 13 isprava koje se sa izuzetkom dviju vakufnama (zavještajnih pisama) odnose na prvu etapu toga zavojevanja. Pisac ističe da su te isprave, koje je po arhivima sakupio, ostale do sada nepoznate i da će pridonijeti dopuni ranijih podataka, a ujedno i neka pogrešna mišljenja ispraviti. Ferman sultana Sulejmana o naimenovanju Ibrahim-paše glavnim zapovjednikom u tom ratu (VIII/1534), jedno vlastoručno pismo Ibrahim-paše caru Sulejmanu (IX/1534), koje je doneseno i u latinskoj transkripciji, vakufnama Ibrahim-pašinih zadužbina u Meki (načinjena 24. VIII 1532), te druge vakufname na sve njegove zadužbine (IX/1533), dakle četiri isprave, donesene su kao faksimili originala, dok je deset isprava objavljeno u transkripciji turskom latinicom.

Str. 483-487: Faik Reşit UNAT, *Atatürk'ün toplamak istediği »Meclisi müessisan«* («Konstituirajuća skupština, koju je Atatürk namjeravao sazvati»). U članku se po prvi put objavljuje tekst toga projekta o osnivačkoj skupštini koji je datiran 17. ožujka 1920. a objavljen 19. ožujka 1920, tri dana po okupaciji Istanbula. Namjerata pisca je da i ovim aktom dokumentira kako je Atatürk već u prvim danima pokazao svoju državničku mudrost i privrženost volji naroda.

Str. 489-495: Saopćenja. Dr Aydın SAYILI, *Kuulu'nin stinirli zamanda sonsuz hareket hakkindaki Yazisi*. Ovoj matematičko-historijskoj raspravi slijedi engleska verzija pod istovjetnim naslovom »*Al Qūhī on the possibility of infinite motion in finite time*«. Ovom saopćenju, koje je pročitano na VIII međunarodnom kongresu historije znanosti održanom u Firenci u rujnu g. 1956, dodat je članak na arapskom originalu te turskom i engleskom prijevodu tog arapskog učenja iz II polovine X. st. kojeg puno imo glasi: Abū Sahl Wajdžan ibn Rustam al-Qūhī.

Str. 497-519: Bibliografija. Od 497-500. Dr Semavi Eyice prikazuje djelo: Alfons Maria SCHNEIDER, *Konstantinopel Gesicht und Gestalt einer geschichtlichen Metropole*. Sammlung »Peregrinus« Mainz i Berlin, Florian Kupferberg Verlag 1956; 56 strana. U tekstu i van teksta 70 tabli. Cijena DM 12.—. U svom opširnom prikazu (str. 497-500 sitnog tiskom) turski bizantolog Eyice (čit. İdže) uglavnom hvali to posmrtno djelo autora i veli da knjiga sadržava sveopću briografiju Istanbula.

Prikazujući djelo: David AYALON, *Gunpowder and firearms in the Mamluk Kingdom, a challenge to a Mediaeval Society*, London 1956, XVII + 159 strana, H. INALCIK je upeleo mnogo svojih podataka u tom predmetu, pa je teško razlučiti što je sadržano u navedenom djelu, a što je recenzent dopunio. Sam prikaz je vrlo opširan (str. 501-512 sitnog tiska) i sadržajan. Za nas je od interesa podatak da je prvi top na Balkan došao posredstvom Dubrovnika, što se potkrepljuje jednom ispravom iz 1378. g. U nastavku od str. 512-515 H. Inalçik je ukratko prikazao još ova tri djela: J. C. HUREWITZ, *Diplomacy in the Near and Middle East, a documentary record*, vol. I, 1535-1914; vol. II 1914-1956, Princeton 1956 (D. van Nostrand Company). C. B. MELEAN, J. B. CHRISTOPHER, R. L. WOLFF, *A History of Civilization*, II vol. New York 1955 (Prentice - Hall, inc.); Richard E. KREUTEL, *Kara Mustafa vor Wien, das türkische Tagebuch der Belagerung Wiens 1683, verfasst vom Zeremonienmeister der Hohen Pforte*, Osmanische Geschichtsschreiber herausgegeben von Dr R. E. Kreutel, Band I (Verlag Styria, Graz, Wien, Köln).

Pri kraju sveska A. TEMIR prikazuje djelo: Aslanbay Muhiddin, *İkögretim müfettişi, Eskişehir'deki Alâiddin Câmisi* («Alaiddinova džamija u Eskişehiru»), Eskişehir 1955, 8°, 152 strane.

Sv. 84, str. 521-668:

Str. 521-560, i jedna karta; Hâmit Zübeyr KOŞAY, *Dil Mukayeselerine göre Basklarla Türklerin temaslari Göç Yolları ve Zamanı hakkında* (»Dodiri između Turaka i Baska na temelju lingvističkog uspoređivanja te o njihovim putovima i vremenu seobek«). Ova interesantna rasprava o srodstvu baskijskog i turskog jezika s nizom primjera sličnih riječi u oba jezika, popraćena je sažetim rezimeom na engleskom jeziku: *Ancient Basque-Türk relations. Summary of an study based on linguistic data.* (str. 555-560), a i priložena skica (karta) rimskog carstva pomaže još boljem razumijevanju rasprave.

Str. 561-565, sa jednim faksimilom; Hikmet BAYUR, *1918 Birahışmasından az önce Mustafa Kemal Paşa'nın Başyaver Naci bey Yolu ile Padişaha bir Başvurması* (»Neposredno pred primirjem 1918. Mustafa Kemal-paša obraća se jednom adresom sultanu preko njegova prvog adutanta Nadžibeja«). Pisac donosi u faksimilu i u transkripciji latiničom brzojav Mustafe Kemal-paše od oktobra 1918, u kojem se traži obrazovanje vlade koja bi umjesto poduzela u zajednici sa saveznicima ili sama korače za mir, i jedan kratici osvrt na tadašnji razvoj događaja.

Str. 567-584: Tefik BIYIKLIOĞLU, *Mondros Müharekenamesinde elviyei selâse ile ilgili yeni vesikalar* (»Nove isprave u vezi »tri okruga« (spomenuta) u ugovoru o primirju (zaključenom) u Mudrosu«). Riječ je o okruzima Kara, Batum i Ardahan, pa je u njemačkom rezimeu (str. 581-584) pod naslovom »Zwei englische und zwei türkische bisher unveröffentlichte Urkunden zum Waffenstillstand von Mudros« izneseno sve najbitnije iz turskog originala.

Str. 585-617: Bibliografija: od str. 585-598 F. KINAL iscrpno prikazuje sadržaj knjige: Franz HANCAR, *Das Pferd in prähistorischer und früher historischer Zeit*. Verlag Harold, W en u. München. Wiener Beiträge zur Kulturgeschichte und Linguistik, Band XI (1955), XII + 565 stranica XXX tabli, Indeks: 568-651, 4°. Od strane 599-617 F. Abdullah TANSEL pod naslovom »Ziya Gökalp hakkında yeni onbir eser« (»Novih jedanaest djela o Zija Gökalpu«). Kako su to radovi za našu javnost bez naročito interesa, ne nalazimo potrebnim da ih citiramo.

Str. 619-623. + 6 slika i 10 crteža: Saopćenja: Dr Wilhelm FREH, *Linz/Donau - Muvaffak UYANIK, Ankara, Hakkâri - Sut Dağlarında, Gevaruk vadisi içinde bulunan Kaya resimleri hakkında teblig.* (»Saopćenje o crtežima na stijenama (klišurama) u dolini Gevaruk među Hakkâri-Sut planinama.

Ovom nešto kraćem turskom saopćenju elijedi potpunije na njemačkom jeziku pod naslovom »Felszeichnungen in Südostanatolien« sa pet napomena ispod teksta, u kojem je navedena literatura iz ovog područja.

Str. 625-647: popis knjiga i periodike koja je u toku prve polovice 1957. primljena u biblioteku Turskog historijskog društva.

Str. 649-668: Vijesti.

Svezak završava izvještajem o glavnoj skupštini, o radu Društva u protekloj 1956. godini i završnim računom.

Knjiga XXII, sv. 85, str. 1-145:

Str. 1-6: Dr AFETİNAN, *Atatürkten dilediklerim* (»Što sam čula od Atatürka«). Autorka donosi Atatürkovye razgovore u intimnom društvu o sportu i vojnim paradama te jednu uspomenu iz početka nacionalne borbe.

Str. 7-11. i 13-19. + 10 slika: Nimet ÖZGÜÇ, *Kanış Karumunda I B Tabakasının mühtürleri* te u njemačkoj verziji: *Die Stegel der Schicht I. B im Karum-Kanış von Kültepe*. Ovim saopćenjem o pečatima, koje je pročitano na XXIV međunarodnom kongresu orijentalista u Istanbulu, dopunjeni su raniji izvještaji o ostalim iskopinama koje se vrše od 1948. godine u Kültepi.

Str. 21-91. + 25 slika (grčkih natpisa i spomenika s natpisima); G. E. BEAN, *Inscriptions in the Antalya Museum*. U engleskom tekstu grčkim kurzivom transkribirani natpisi prevedeni su na turski.

Str. 93-100: Afif ERZEN, *Roma imperatorluğunun dağılmasında Eyaletlerin oynadığı rol* (»Uloga koju su odigrale pokrajine pri raspadu rimskoga carstva«). Autor je u pet tačaka sažeo razloge koji su doveli do pada centralne moći rimskog carstva te slobode i blagostanja rimskih provincija, što ih je stavilo u predominantan položaj tako da su potpuno oslabljenu maticu rimskog carstva doveli do propasti.

Str. 101-115: İ. H. UZUNÇARŞILI, *Değerli türk alimi ve güzel sanatlar ustası Abdülbâki Arif efendi* (»Vrijedni turski učenjak i umjetnik Abdülbaki Arif efend.«). Autor je dao jednu biografiju u naslovu imenovanoga i donio manje odlomke njegovih pjesama.

Str. 117-135: Arif Müfid MANSEL, *Aziz Ogan 1888-1956*; Nekrolog i biografija bivšeg direktora Arheološkog muzeja u Carigradu s popisom njegovih radova po kronološkom redu.

Str. 137-145: (kraj sveska) Bibliografija: Tevfik Biyıklıoğlu prikazuje (str. 137-141): Maurice BAUMONT, *La Faillite de la Patx 1918-1939*. Paris Presses Universitaires de France, 1951, XX, I knj. 531 str., II knj. 365 str. Mibin EREN, (str. 142-145) naveo je naslovni sadržaj svih 38 tema, objavljenih u spomenici 70-godišnjice prof. Jana Rypke, koju je Čehoslovački orijentalni institut u nakladi Čehoslovačke akademije nauka izdao pod naslovom: *Charisteria Orientalia praecipue ad Persiam pertinentia*. Edderunt Felix Tauer, Věra Kubičková, Ivan Hrbek, Praha 1956, 8°, 412 str., 1 slika.

Sv. 86, str. 147-309:

Str. 147-156. i 157-166. + 9 tabli: Muzaffer ŞENYÜREK i Enver BOSTANCI, *Hatay vilayetinde Prehistory Araştırmaları* s istovetnom engleskom verzijom: *Prehistoric Researches in the Hatay Province*. Ovom izvještaju dodat je na talijanskom jeziku: *Appendix Nota Sulle Sabbie Marine Antiche e Attuali di Samandağ* od prof. dott. Guido Tavani, *Grotta I Presso il Mare u Samandağ Sabbie I - Grotta I: Sabbie 2 - Grotta I - Sabbie 3 - Grotta II: Sabbie del primo millennio prima di Christo - Sabbie marine attuali*.

Str. 171-190. i 191-210. + 14 tabli: M. ŞENYÜREK i E. BOSTANCI, *Hatay vilayetinin Paleolitik Kültürleri* sa istovetnom engleskom verzijom: *The Palaeolithic Cultures of the Hatay Province*.

Str. 211-240. + 70 slika od kojih je prva plan grada Side: Arif Müfid MANSEL, *1946-1955 yıllarında Pamphylia' da yapılan Kazılar ve Araştırmalar* (»Iskopavanja i istraživanja u Pamfiliji u godinama od 1946. do 1955.«). Pisac ističe da je paralelno sa svojim izvještajem o desetogodišnjem radu koji je napisao za »Archäologischer Anzeiger«, koji pripada godišnjaku njemačkog Arheološkog instituta (»Jahrbuch des Deutschen Archäologischen Instituts«) napisao i ovaj u nekim detaljima izmijenjeni drugi izvještaj za domaće naučne krugove. U izvještaju su opisani radovi i rezultati na iskopavanjima lučkog grada Side i grada Perge. Planovi tih gradova i uspjele fotografije omogućit će stručnjacima da se i bez rezimeca na kojem stranom jeziku orijentiraju o sadržaju turskog izvještaja.

Str. 241-249. + 2 slike: Z. TAŞLIKLIOĞLU, *Byzantion Nekropolü'üne ait iki mezar steli* (»Dvije nadgrobne ploče - stele - nekropole Byzantion«). Pisac članka nas upozna je da je nekropola Byzantion iz doba IV vijeka prije naše ere do III vijeka poslije naše ere, tj. do vremena Konstantina Velikog, imala svoje osnovne granice na dana-

šnjoj liniji Sultan Ahmet - Bajezidov trg - središnja zgrada Univerze. Zatim prelazi na opis samih nadgrobnih ploča za koje tvrdi da potječu iz nekropole Byzantion, i pored toga što je navedeno da je jedna donesena iz Selymbrije (Silvri). Druga je nadena prilikom kopanja temelja zgrade Filozofskog fakulteta 1944. godine, pa se i danas čuva u Odjeljenju za klasičnu filologiju toga fakulteta. Autor je donio i grčke natpise s turskim prijevodom te opisao reljefne prikaze pogrebnih gozbi, koje se i na slikama jasno vide.

Str. 231-259. + 23 slike i 3 plana: Tahsin ÖZGÜÇ -Mahmud AKOK, *Uç Selçuklu Abidesi Dolay Han, Kesik Köprü Kervansarayı ve Han camii* («Tri seldžučka spomenika: Dolay Han, Karavansaraj u Kesik Köprü i Handžamija») Karavansaraj Dolaj nazivan je pogrešno po današnjem selu Til, ali ga mještani zovu Dolaj-han. Nalazi se nedaleko drumu Nevşehir-Niğde. Nije se pronašao natpis, ali je očevidno da je građen u drugoj polovici, ako ne i u posljednjoj četvrti XIII stoljeća.

Drugi spomenik je Karavansaraj u selu Kesik Köprü, koji je sagrađen uz najpoznatiji seldžučki most »Kesik Köprü« (»odrezani most«) u Anatoliji. Budući su se natpisi Karavansaraja i mosta sačuvali autori su mogli dešifrirati i navesti njihove originalne arapske tekstove, iz kojih su utvrdili datume i ličnosti po čijem nalogu su izgrađeni. Most je izgrađen 646^h (1248/9), a Karavansaraj 667^h (1268 g.) te se nalaze na drumu od Aksaraja prema Kirşehiru.

Treći spomenik Hanska džamija (»svratište-džamija«) u suštini je tipični seldžučki karavansaraj. Jedan dio tog spomenika je danas skladište vune, drugi dio je put, a preostali dio se upotrebljava kao džamija. Iako se nije našao natpis neosporno je seldžučki karavansaraj bez dvorišta iz XIII stoljeća. Ovaj kratki prikaz, slike i planovi će zainteresiranima u punoj mjeri nadomjestiti rezime na kojem pristupačnijem jeziku.

Str. 261-295: Muhaddere N. ÜZERDİM, The poems of the turkish people, who ruled in northern China in 4-5th centuries A. D.

Str. 297-309: Bibliografija.

Str. 297-306: Dr Şerafettin Turan daje opširan prikaz djela: IEBEL dr Germaine, *La France et les Principautés Danubiennes (Du XVIe siècle à la chute de Napoléon Ier)*, Paris, Presse Universitaire de France 1955, 460 + 2 p, 8°. (Publication de la Faculté des Lettres d'Alger: XXVII).

Str. 307-309: Tefik Biyiklioğlu donosi pregled sadržaja knjige: Raymond LACOSTE, *La Russie Soviétique et la question d'Orient*, Les Éditions internationales, 1946, 5 karti, 235 str.

Time se završava ujedno i svezak.

Sv. 87, str. 311-464. + mapa (skica) + 9 tabli crteža lončarije.

Str. 311-345: James MELLAART, *Second Millenium Pottery from the Konya Plain and neighbourhood*. Grnčarija koja se u ovom članku obrađuje sakupljena je u južnoj Anatoliji u godinama 1951-1954. Autor je član Britanskog arheološkog instituta u Ankari.

Str. 347-349. i 350-352. + 53 slike; Aziz ALBEK, *Ayasofya harabesi hakkında kısa rapor sa istovetnom francuskom verzijom: Rapor sur les ruines d'Avasofya*. Riječ je o ruševinama malog brdskog gradića koji se nalazi između zapadne Kilikije i istočne Pisidije.

Str. 353-368: Dr Aydın SAYILI, *Islam and the Rise of the seventeenth century science*. Ovo je tekst predavanja koje je autor održao na Međunarodnom simpozijumu povijesti nauke u Pisi i Vinci u lipnju 1958.

Str. 369-381, 382-390. + XI tabli faksimila (pismo madžarskog kralja Mat'jaša sultanu Bajezidu II u turskom prijevodu te originalni turski tekst osmansko-madžarskog ugovora od 1503): prof. Tayyib GOKBİLGİN, *Korvin Mathias (Mátyás) 'in Bayezid II. e Mektupları tercümelere ve 1503 (909) Osmanlı-Macar muahedesinin (türkçe metni. Ova turska verzija popraćena je francuskom: La traduction des lettres (!) de Korvin Mathias à Bayezid II, et le texte turc du Traité Hungaro-Ottoman de 1503 (909).*

Str. 391-441. + 6 tabli (faksimili rukopisa): I. H. UZUNÇARŞILI, *Onaltıncı asır ortalarında yaşamış olan iki büyük şahsiyet Tosyafî Celâl Zâde Mustafa ve Salih Çelebiler.* (»Dvije velike ličnosti, koje su živjele sredinom šesnaestoga stoljeća: Çelebije Dželal zade Mustafa i Salih iz Tosje«). Pisac donosi biografije i bibliografije u naslovu spomenute braće, pa u bibliografskom dijelu navodi i teme pojedinih djela, a iz nekih stihovanih citira i ponekoliko verzova u tekstu ili u napomenama. Među djelima Dželal zade Mustafa Çelebije zvanim Kodža Nişandži (Koca Nişancı = vel ki kancelar), ističe se ep o sultanu Selimu (»Selimnâme«), pa je prva i posljednja strana toga rukopisa donesena u faksimilu.

Str. (443) nepaginirana: Muzaffer ŞENYÜREK, donosi kratku obavijest na turskom i na engleskom jeziku pod naslovima: *Hatay vilayetinde yeni araştırmalar - New Researches in the Hatay Province.*

Str. 445-464: Popis knjiga i časopisa koje je Knjižnica Turskog historijskog društva dobila u drugoj polovici 1957. godine.

Sv. 88, str. 465-667:

Str. 465-516. + 9 slika: Muzaffer ŞENYÜREK, *Antalya vilayetinde Oküzini'nde bulunan bir insan iskeletinin tetkiki. (A study of a human skeleton found in Oküzini in the Province of Antalya).*

Str. 517-526. + 1 mapa i 3 slike: Burhan TEZCAN, *Aksaray çevresinden derlenen eserler* (»Predmeti sabrani u predjelu Aksaraja«). Povodom jednog naučnog izleta 1901. god. u okolici Aksaraja autor nabraja mnoge gradine (höyük) koje su poredane uzduž današnjeg drumu od Koçhisara do Aksaraja te opisuje predmete koje su na tim drevnim naseobinama sabrali. Članak je samo na turskom jeziku, ali će se stručnjaci na temelju mape i slika sabranog materijala moći orijentirati. Iako na površini sabrani, predmeti ukazuju na to da je najveća gradina toga kraja Adžemhöyük (Acemhöyük) sve do Rimskobizantskog doba bio nastanjen i da veći dio nadenih predmeta pripada počecima drugog tisućljeća prije naše ere.

Str. 527-549: Dr Aydın SAYILI, *Sâbit ibn Kurra'nın Pitagor teoremini tamîmi* (»Sâbit ibn Qurraovo objavljivanje Pitagorinog poučka«). Poslije kraćeg izlaganja dva načina dokazivanja Pitagorinog poučka (teorema) po »Sokratovoj metodi«, što će matematičarima unatoč nerazumjevanju turskog teksta iz navedenih jednadžbi sa slikom biti jasno pisac članka donosi arapski tekst originalnog traktata (str. 532-542), popraćen turskim prijevodom pod naslovom »Kare ile köşegeni hakkındaki (Teoremin) Sokrates tarafından verilen ispatı üzerine Eb'ül Hasan Sâbit ibn Kurra'nın risalesi« (»Traktat Abül-(H)asana Sâbita ibn Qurra na Sokratov dati dokaz o poučku u vezi kvadrata i njegove dijagonale«).

Str. 551-593: Dr Şerafettin TURAN, *Lala Mustafa Paşa hakkında notlar ve vesikalar* (»Bilješke i isprave o Lala Mustafa-paši«). Pisac opisuje tog našeg zemljaka iz Sokolovca kraj Rudoga u višegradskom kotaru i njegovu neostvarenu ambiciju da postane velikim vezirom osmanske carevine i pored toga što mu je to sultan Selim II, kao princ svome lali (odgojitelju) obećao. U članku je dokumentirano prikazana njegova funkcija odgojitelja dvojice sinova sultana Sulejmana Veličanstvenoga, Bajezida i Selima, te njegovo spletkarenje među braćom, zatim njegov postepni uspon.

od sandžak-bega, beglerbega do vezira i vojskovođe u pohodu na Jemen te pri osvajanju Cipra i neuspjelog zavojevanja na Iran u godini 1577. I pored toga neuspjeha je potkraj života i poslije smrti velikih vezira Mehmed paše Sokolovića i njegovog nasljednika Ahmed-paše postao drugim vezirom pa je vjerojatno privremeno vršio dužnosti i velikog vezira sve do povratka njegova velikog rivala Sinan-paše s vojnog pohoda na Perziju. I kad je ovog posljednjeg sultan Murat III postavio velikim vezirom Lala Mustafa paša je već bio prevalio sedamdeset ljeta i, ne ostvarivši svoj cilj da zauzme mjesto velikoga vezira, umro 7. VIII 1580. Autor je u članku istakao kako je veliki vezir Sokolović bio protiv ciparskog i iranskog ratnog pohoda i da je samo kratko vrijeme bio u dobrim odnosima sa svojim zemljakom. Za Lala-Mustafu pisac ističe da je neosporno jedna od ličnosti XVI stoljeća koja u osmanlijskoj povijesti zaslužuje pažnju i čije ime je usko povezano sa svim krupnijim zbivanjima druge polovice toga stoljeća. U 1560. godini bio je kratko vrijeme sandžakbegom Požege i odmah zatim beglerbegom Temišvara, da bi krajem iste godine na zagovor princa Selima bio postavljen za beglerbega Vana u blizini tursko-perzijske granice.

Str. 595-597. + 1 faksimil obveznice: İ. H. UZUNÇARŞILI, *Sultan III. Mustafa'nın hüzin verici bir borç senedi* (»Rastužujuća obveznica duga sultana Mustafe III«). Pisac objašnjava kako je vrlo štedljivi sultan Mustafa III, nakon skoro tridesetogodišnjeg bezratnog perioda, zavidno finansijski i materijalno bogostanji zemlje do temelja iscrpio u rusko-turskom ratu (od 3. X 1768 - 17. VII 1774), koji je i protiv volje svog velikog vezira Ragib-paše počeo u namjeri da spriječi dalje jačanje Rusije. U tu svrhu je utrošio čak i novčana sredstva svoje djece, koja su potjecala od darova velikih dostojanstvenika prilikom njihova rođenja, a ta su obično bila pohranjena kod njihovih majki. Tako je od majke sina mu Selima posudio 237 kesa i 55 groša (= 118.555 groša) uz obveznicu koja je donesena u fotokopiji i u transkripciji turskom latinicom.

Str. 599-605: Hikmet BAYUR, *Kur'an dili üzerinde bir inceleme* (»Rasprava o jeziku Qur'ana«). Autor ukratko obrazlaže zašto smatra ispravnim da baš u časopisu historijskih rasprava, čiji je osnivač Atatürk, objavljuje članak koji se odavno čuvao, a predstavlja autoritativno mišljenje dvojice za to najpozvanijih stručnjaka u vjerskim pitanjima, bivših profesora teološkog fakulteta u Istanbulu: İsmail Hakkı İzmirli i Şerefettin Jaltkaya (Yalıtıkaya). Taj članak nosi naslov »Kur'anin türkce tercümesiyle namazda okunması« (»Izgavaranje - čitanje i turski prijevoda kur'ana na namazu (= musl. molitveni obredi)«). Citatima pojedinih verzova iz Qur'ana u njemu se dokazuje da se smisao Qur'ana može i na drugom jeziku izraziti i da nije bezuslovan arapski jezik. Ovo mišljenje su spomenuti profesori Teološkog fakulteta izdali 5. III 1934. Očividno u vrijeme kada je Atatürk želio da se u Turskoj služe s Qur'anom na turskom jeziku.

Str. 607-619: Bibliografija.

Fevziye Tansel podrobno prikazuje sadržaj turskog suvremenog i kod nas također poznatog i prevedenog jednog od novijih djela pisca Jakupa Kadrije Karaosmanoğlu, *Zoraki Diplomat*, İnkilap Kitabevi, İstanbul, Yeni Matbaa, 1955, 319 str., 400 kuruş. Jakup Kadri Karaosmanoğlu u tom djelu iznosi svoja dvadesetogodišnja (između 1934-1954) zapažanja i uspomene iz vlastitog života. Kako to i sam naslov djela »Na silu diplomata« dade naslutiti uglavnom se radi o vremenu kada je taj istaknuti turski literata bio u diplomatskoj službi svoje zemlje, otpočevši tu karijeru kao poslanik Turske u Tirani. Prekidom tursko-atbanskih diplomatskih odnosa u 1935. godini Jakup Kadri odlazi za poslanika u Prag, gdje je ostao sve do 1939. Poslije toga je poslanik u Haagu, zatim u Bernu i od kraja septembra 1949-1951. ambasador u Teheranu. Tada se iz zdravstvenih razloga povratio opet za poslanika u Bern, gdje ostaje tri godine. Sudeći po prikazu radi se zaista o knjizi diplomatskih memoara iz pera vrlo snažnog spisatelja.

Str. 621-639: Vijesti o glavnoj skupštini Društva za 1958. godinu, izvještaj upravnog odbora o radu u 1957. pri čemu je mnogo mjesta posvećeno izvještajima o raznim iskopavanjima i istraživanjima.

Str. 641-667: popis knjiga i časopisa koji su knjižnici Turskog historijskog društva došli u prvoj polovici 1958. g.

Time završava XXII godište.

Knjiga XXIII (1959), sv. 89. str. 1-175:

Str. 1-8: Dr AFETINAN, *Atatürk'ten dinlediklerim: I Atatürk ve Demokrasi, II İnkılâpçı Atatürk'ün ekonomi meseleleri üzerindeki düşünceleri* («Što sam čula od Atatürka, I. Atatürk i demokracija, II. Reformator Atatürkove misli o ekonomskim pitanjima»). Povodom 20-godišnjice smrti Kemala Atatürka autorka iznosi neke njegove karakterističnije misli o pitanjima u naslovu.

Str. 9-26. i 27-40. + XIV slika i skica na str. 45-58: Dr Muzaffer ŞENYÜREK, *Tikalı Mağaranın Paleolitik Endüstrisine dair bir not* te engleski prijevod: *A note on the Paleolithic industry of the plugged cave.*

Str. 59-76. + 3 mape (karte): U. Bahadır ALKIM, *Güney-Batı Antitoros Bölgesinde eski bir yol şebekesi* te rezime na engleskom jeziku: *An ancient Road-system in the South-Western Antitaurus*. Puni engleski tekst objavljen je u *Proceedings of the twenty-third International Congress of Orientalists, London 1957.* str. 147-148, budući je pročitan na kongresu u Cambridgeu (21-23. kolovoza 1954). Njemački prijevod te studije objavljen je u «*Anadolu Araştırmaları*», III. 2, Istanbul 1958. str. 223-243.

Str. 79-99. i 101-104. + str. 109-111. sa 15 tlorisa i slika: Dr Semavi EYICE, *Istanbul'da Abbasi saraylarının benzeri olarak yapılan bir Bizans sarayı* *Bryas sarayı*. Članak je popraćen francuskim rezimeom pod istovetnim naslovom: *Un palais byzantin construit d'après les plans de palais abbassides. Le palais de Bryas.*

Str. 113-116. + 117. i 118. sa 3 slike i jedan crtež kandila: M. Zeki ORAL, *Eşrefoğlu camii'na ait bir kandil* («Kandilo koje pripada Eşrefoğluovoj džamiji»). Kandilo je iz navedene džamije koja se nalazi u centru kotarskog mjesta Beyşehir u okrugu Konje (Iconium) preneseno u Etnografski muzej u Ankari i tamo zavedeno pod br. 7591. Teško je 670 grama. Pisac ga smatra besprimjerno lijepim i najstarijim od svih drugih što se nalaze u inventarima turskih muzeja. Autor je dešifrirao i u arapskom tisku donio vokalizirani tekst Qur'anskog verza (ajeta) 35. iz poglavlja XXIV, koji je ugraviran na gornjem i donjem rubu otvora kandila u sulus vrsti arapskog pisma. Naveden je i na sjedištu kandila ugravirani arapski tekst, koj nam kazuje ime majstora u gradu Konji te godinu 699h = 1299, kada je Şerefoğlu dao sagraditi svoju džamiju.

Str. 119-136: Roderic H. DAVISON, *The Question of Fuad paşa's «Political testament»*. Autor ove rasprave je jedan od profesora povijesti na Univerzitetu Georgea Washingtona. Budući da je članak na engleskom jeziku zainteresiranima je pristupačan.

Str. 137-156: F. ALTAY, *Izmir Factasinin muhakemesi*-Junanlıların 1919 da İzmiri igallerinde orada Kolordu kumandanı bulunan Ali Nadir paşa'nın Muhakeme Fezlekesinden hulasa ve mütalâa. («Sudjenje povodom izmirske tragedije - Suština i (naknadno) razmatranje o sudjenju Ali Nadir paši, koji je bio komandantom armijskog korpusa u Smitrni kada su je 1919. g. Grci zaposjeli.»). Pošto je pisac ukratko rekao kako je 15. V 1919. grčka vojska upala u Smitrnu (Izmir), nastavio je doslovnim citiranjem triju dokumenata koji su bili povod turskom procesu u naslovu navedenom komandantu. Zatim nas upoznaje s imenima članova vojnog suda, koji je u listopadu 1920. počeo sudjenje, pa nastavlja sa citiranjem toka rasprave i važnijih iskaza svjedoča. Na kraju pisac iznosi svoje mišljenje da optuženi komandant nije trebao biti riješen krivnje, što potkrepljuje ubjedljivom argumentacijom.

Str. 157-172: Bibliografija

Dr Semavi Eyice prikazuje:

1. Friedrich Wilhelm DEICHMANN, Studien zur Architektur Konstantinopels im 5. und 6. Jahrhundert nach Christus, Bruno Grimm-Verlag für Kunst und Wissenschaft, Baden-Baden 1956, strana 117. + 32 fotografije, cijena DM 29,70. Ovo djelo prikazao je Ph. Lemerle u *Gnomonu*, XXX (1958), str. 410-411.

2. Martin HURLIMANN, *Istanbul-Konstantinopel*, Atlantis-Verlag, Zürich-Freiburg i. Br., 1957, strana 160, 5 tabli u boji i 102 fotografije, cijena švicarskih franaka 14.50.

Tevfik Biyiklioğlu prikazuje dvije knjige turskog pisca: Hasan-Âli YÜCEL. *Kıbrıs Mektupları* (»Pisma iz Cipra«) 127 strana + 8 fotografija, Ankara 195 (!); *İngiltere Mektupları*, (»Pisma iz Engleske«), 160 strana, jedna geografska karta, 24 fotografije, Ankara 1958.

U vijestima pri kraju sveska (str. 173-175), Ercüment Kuran izvještava o konferenciji historiografije na Bliskom i Srednjem istoku, održanoj od 30. VI do 4. VII 1958. u Londonu.

Sv. 90, str. 177-347:

Str. 177-201: Dr Enver Y. BOSTANCI, *The Astragalus and Calcaneus of the Roman people of Gordion in Anatolia*. Članak na engleskom jeziku popraćen je opširnom bibliografijom i tablicama izmjera te slikama.

Str. 203-205. i 206-208. + 209-212. (sa 5 slika): Nezih FIRATLI, *Ankara Frig nekropolüne ait bir buluntu odnosno Finds from the Phrygian necropolis of Ankara*. sa pet slika nađene bronzane plakete u raznim položajima.

Str. 213-226. + 227. sa dvije slike: M. Zeki ORAL, *Karaman'da Hoca Mahmud mesidi dar-ül-huffazi vakfiyesi ve kitabeleri* (»Vakufnama (zakladnica) i natpisi na »dar-ül-huffaz'-u (škola hafizâ) Hodža Muhamedove džamije u Karamanu«). Nakon kraćeg opisa sofe (predvorja za molitvene obrede u ljetu), mesdž da (mala džamija obično bez minareta) i mekteba (škola za početnu vjersku nastavu) doneseni su dešifrirani natpisi nad česnom i na nadgrobnim spomenicima te arapski tekst zakladnice (zavještajnog pisma) u arapskom pismu s turskim prijevodom i na kraju kratak historijski osvrt na ličnosti, navedene u natpisima i u zakladnici.

Str. 229-237. + 238. i 239. portreti Roksolane: Michel SOKOLNICKI, *La Sultane Rukhène*. Naročito interesantna je karakteristika velikog vezira Hrvata Rustem-paše, koju je autor dao na str. 235.

Str. 241-266: Bekir Sıtkı BAYKAL, *Mekamat-i mübareke meselesi ve Babi âli* (»Problem svetih mjesta i Visoka porta«). Citirajući mnoge turske izvore autor objašnjava kako je povodom razmimoilaženja između katolika i pravoslavnih u vezi svetih mjesta u Jeruzalimu došlo do Krimskog rata, te svoja izlaganja dopunjuje objavljivanjem četiriju isprava koje se odnose na tu temu a koje je otkrio u jednom rukopisu Narodne biblioteke »Ali Emiri« N° 484 list 69^a do 72^a. Šteta je da rasprava nema rezimesa na kojem stranom jeziku.

Str. 267-285: Hikmet BAYUR, *İkinci Meşrutiyet devri üzerinde bazı düşünceler* (»Neka razmatranja o Drugoj konstituciji«). Autor ističe kako su se sve dobre nade povodom mladoturske revolucije 1908. i Druge konstituante za kratko vrijeme izjavile, pa izlaže pojedine faze i uzroke raspadanju osmanskog carstva počevši od aneksije Bosne i Hercegovine i vraćanja Sandžaka (Plevlja) Turskoj te događaja u Bugarskoj pa sve do sloma u 1918. g., da bi u zaključku tog razmatranja konstatirao da se taj period Druge konstituante morao proći, i da je to, istina, ubrzalo proces raspada osmanske carevine, koja je i onako već tri-četiri stoljeća bila u postepenom opadanju, ali je ipak pridonio buđenju turske nacije i u kranjoj liniji dolasku na vlast Kemala Atatürka.

Str. 287-306: Dr A. Süheyl ÜNVER, *Tip fakültesinin meşrutiyet yılları tarihine dair* («O historijatu Medicinskog fakulteta u godinama Konstituante (otomanske carvine/«). Kako se iz samog naslova dađe naslutiti autor iznosi historijat osnutka i razvoja kako vojnog tako i civilnog medicinskog fakulteta u Istanbulu.

Str. 307-332. sa 4 fotografije i 2 faksimila isprava: Dr Bedi N. ŞEHSUVAROĞLU, *Hınci Meşrutiyet ve Atif bey* («Druga Konstituanta i Atif bey»). Autor daje historijski pregled događaja od ukidanja prvog osmanlijskog ustava 1876 do mladoturske revolucije, pri čemu citira naredbe dvorske kancelarije sultana Hamida armijskom generalu Şemsi-paşi (zvanom Şemo) u Kos. Mitrovici, zatim Şemine izvještaje carskoj kancelariji i druga saopćenja u vezi s ugušivanjem pokreta mladoturske političke organizacije »Jedinstvo i napredak«, ističući pri tom presudnu ulogu poručnika Atif-beja, koji je ubivši Şemsi-pašu, najpouzdanijeg i najokrutnijeg privrženika krvavog sultana, omogućio konačni uspjeh mladoturske revolucije.

Str. 333 i slijedeća: Bibliografija.

A. Temir upoznaje tursku naučnu javnost s izdanjem Historijskog instituta Kirgizke akademije nauka pod naslovom: G. F. DEBETS (redaktor), *Trudi Kirgizskog arheologo-etnografičkešoj ekspedicii* (I), Moskva 1956, strana 180 + 25 slika i geografska karta.

Str. 334-347: Popis knjiga i časopisa što ih je Tursko historijsko društvo dobilo u drugoj polovici 1958. g.

Sv. 91, str. 349-538:

Str. 349-384. i 385-413. (slike gradine i nadenih predmeta) + 2 geografske karte, 3 plana i 1 tabelarni prikaz nadenih predmeta u malim slikama: Hâmit Zübeyir KOŞAY-Kemal TURFAN, *Erzurum-Karaz Kazisi Raporu* («Izvještaj o iskopavanjima u Karazu kod Erzeruma»). U bilješki je navedeno da je H. Z. Koşaj o rezultatima iskopavanja u 1942. ukratko upoznao III turski historijski kongres, koji je održan u novembru 1941. dok je, o rezultatima iskopavanja u 1944. kraće saopćenje učinio na V međunarodnom sastanku za prehistoriju i protohistoriju, koji je održan u Hamburgu u julu 1958. Naši arheolozi će iz slika, karti i planova moći doznati suštinu tog samo na turskom jeziku objavljenog izvještaja.

Str. 415-452. + 453-456. (4 table faksimila): Ahmet ATEŞ, *Anadolu'nun unutulmuş büyük bir şairi: Saif al-din Muhammed al-Fargâni* («Saif al-Din Muhammad al-Fargâni, zaboravljeni veliki pjesnik Anatolije»). Pisac nastoji tačnije utvrditi vrijeme kada i gdje je taj daroviti pjesnik iz kraja XIII i početka XIV stoljeća živio, pa u tu svrhu daje najprije bibliografske podatke triju rukopisa pjesnikovog divana (zbirke pjesama), koji je spjevao na perzijskom jeziku, pa nakon toga citira i prevodi izabrane odlomke tih pjesama, koje ilustriraju tadašnje teške prilike Anatolije. Članak je popraćen sa 188 probranih distiha Farganijevog divana na perzijskom jeziku arapskim tiskom i sa tri faksimila po dvije stranice prvog rukopisa iz Vahid-pašine knjižnice u Kütahiji, koji je ujedno pjesnikov konceptni primjerak i autograf, dok četvrti faksimil predstavlja jednu stranicu rukopisa Divana Univerzitetške biblioteke u Istanbulu sa bilješkom prepisivača.

Str. 457-477: İ. Hakkı UZUNÇARŞILI, *Çandarlı (Cüenderli) İlimi bitî Cenderli// Kara Halil Hayreddin Paşa*. Autor nastoji raznim izvorima utvrditi tačnu godinu kada je taj za osmansko carstvo zaslužni državnik Çandarlı Kara Halil Hajredin-paşa postao velikim vezinom sultana Murata I, te ujedno i godinu njegove smrti, pri čemu iznosi još mnoge historijske podatke.

Str. 479-511: Fevziye A. TANSEL, *Ahdeniz Adalartın elimizden çıkmamaş için hususi mektuplarına göre Namik Kemal'in mücadele ve ikazları* («Nastojanja Namik Kemala i njegove opomene da nam iz ruku ne izmaknu ostrva u Egejskom moru – prema njegovim privatnim pismima»). Autorka je donijela niz pisama turskog pa-

trio te i pisca Namika Kemala, u kojima je što preko redaktora turskih listova, što izravno ili posredstvom svojih prijatelja sultanu Abdulhamidu izlagao stanje i prilike na otocima Kreti, Mitileni, Rodu i Hiosu i predlagao mjere koje bi osujetile prisvajanje tih otoka od Grčke. Ta svoja nastojanja započeo je od 1866, godine velikog narodnog ustanka na Kreti, i nastavio sve do 6. VI 1887, kada je datirano, kako se čini, posljednje njegovo pismo o tom pitanju, jer je uslijed narušena zdravlja i duševnih patnji zbog neuspjeha u političkoj borbi ubrzo poslije toga i umro (2. XII 1888).

Str. 513-523: Dr. A. A. KAMPMAN (direktor Nizozemskog instituta za Bliski i Srednji istok), *XVII. ve XVIII. Yüzyillarda Osmanlı İmparatorluğunda Hollandalılar* (»Holandani u Osmanskoj imperiji u XVII i XVIII stoljeću«). Ovo predavanje je održano 17. XI 1958. g. u Ankari na fakultetu za jezik, historiju i geografiju u ime Turskog historijskog društva, koje ga je evo u svom časopisu i objavilo. Osvrnuvši se najprije na križarske ratove u kojima su sudjelovali i holandski plemići, Kampman smatra da su ti križarski pohodi proširili geografski horizont zapadnih Evropejaca i dali povoda boljem upoznavanju Bliskog istoka. Snažni zamah u razvoju holandske trgovine od 1588. natjerao je dosta rano Ujedinjenu Holandsku Republiku na uspostavljanje diplomatskih odnosa s Visokom portom i na osnivanje katedre istočnih jezika na tek otvorenom sveučilištu. Zatim se ukazuje na diplomatsku misiju holandanina Busbecqa u službi Habsburgovaca, koji je pridonio uspostavljanju kulturnih i ekonomskih veza između Holandije i Osmanske Carevine. Ističu se misije Cornelis Haga u vezi s trgovačkim privilegijama, osnivanjem katedre turskog i arapskog jezika na Leidenskom sveučilištu te djelovanjem u članku imenovanih holandskih orientalista, diplomatskih predstavnika i putopisaca. Pri kraju se podvlači namjera i želja da se nastave i prodube kulturne i znanstvene veze između dvije zemlje.

Str. 225-538. Svezak završava popisom primljenih knjiga i časopisa u prvom tromjesečju 1959. g. među kojima je Knj. II ZBORNICA Historijskog instituta JAZU u Zagrebu.

Sv. 92, str. 541-697:

Str. 541-543: Hâmit KOŞAY, *Bask dili ile Türkçe arasındaki münasebete dair Yeni deliller* (»Novi dokazi srodnosti između baskijskog i turskog jezika«). Nadovezujući na svoje ranije članke u časopisima »Türk Yurdu« br. 3 (236) 1954. str. 209-215. i »Belleten« br. 84 (1957) str. 521-568, autor iznosi još dva primjera kao dokaz da se dodirne tačke između turskog i baskijskog jezika ne odnose samo na pojedine riječi nego i na složenice i sufikse.

Str. 545-562. i 563-571. + 572-574. (sa 6 slika): Dr Z. TAŞLIKLIOĞLU, *Rhegion (Küçük Çekmece) Kitâbeleri s istovetnom francuskom verzijom: Un groupe de Stèles trouvées à Rhegion (Küçük Çekmece)*.

Str. 575-608. + 609. i 610. (2 faksimila): Hañil İNALCIK, *Osmanlılar' da raiyyet rûsûmü* (»Nameti i dadžbine koje su snosili podanici Osmanlija«). Autor nas upozna sa svim vrstama poreza i daća koji su zakonitima sultana Mehmeda II, Sulejmana Zakonodavca i drugih sultana određeni. Inalçik naročito ističe da se kod osmanskih podaničkih nameta i pristojbi ne radi samo o poreskom sistemu, nego je to istodobno sistem koji utvrđuje satatut podaničkih (rajskih) klasa u carevni. Da bi tu povezanost i odnos predočio donosi dva tabelarna pregleda. Budući je ova tema opetovano obrađivana u publikacijama i časopisu Orientalnog instituta u Sarajevu, ona je našoj naučnoj javnosti uglavnom poznata, odnosno dostupna.

Str. 611(616. + 617-619. (3 faksimila isprava), İ. Hakkî UZUNÇARSILI, *Şah İsmail'in zevcesi Taçlı hanım'ın mücevheratı* (»Dragocjenosti /nakit/ Tadžli hanume, supruge šaha İsmaila«). Iznoseći razne verzije o zarobljavanju žene šaha İsmaila ili ljubimice Tadžli-hanume u čuvenoj bici kod Çaldırana (23. VIII 1514) pisac na osnovi triju isprava iz Arhiva Topkapı-palače u Carigradu konstatira da je spome-

nuta zaista supruga šaha Ismaila i da je nije zarobio Mesih-paša oĝlu, kako su to historičari zabilježili, nego vidinski sandžak-beg Mesih-beg. Tom prilikom je taj Mesih-beg zaplijenio i skupocjeni nakit Tadžli-hanume, ali je poslije njegove smrti njegova udovica taj nakit na zahtjev sultana Selima imala vratiti.

Str. 621-626: A. A. KAMPMAN, *Yakin-Doğuda Haçlılar devrine ait kaleler* (»Tvrđave iz križarskog doba na Bliskom istoku«). Radi se o turskom prijevodu predavanja koje je Kampman održao 18. XI 1958. u Ankari u ime Turskog historijskog društva. U tom ograničenom i kratkom vremenu dao je K. sumaran i kratak pregled postojećih dvoraca i tvrđava, koji su križari izgradili na Bliskom istoku te suštinu njihovih uloga.

Str. 627-636: Ulug IGDEMİR, *Ruşen Eşref Unaydin 1892-1959* (Nekrolog za Ruşen Eşrefa Unajdina i njegova bibliografija).

Str. 697-660: Bibliografija.

Dr Semavi Eyice prikazuje opširno ova dva djela:

1. Marcel RICHARD, *Répertoire des bibliothèques et des catalogues des manuscrits grecs*, Centre National de la Recherche Scientifique, Paris 1958, XIX + 276 str. (str. 369-645);

2. Josef FINK, *Die Kuppel über dem Viereck, Ursprung und Gestalt*, Karl Albert Verlag, Freiburg in. Br. - München 1958, strana 80 i 47 slika izvan teksta. Cijena DM 13 - (str. 646-654).

Dr Ismail Kaynak upoznaje tursku naučnu javnost sa studijom: L. T. GUZAL'YAN, *Neizdannie Nadpisi Bajburtskoj Tsitadeli* (V.zantijskij Vremennik, VIII Moskva-Leningrad, 1956, Ak. Nauk SSSR, Institut Istorii, 306-330 str.) (str. 655-658), a Erçümen Kuran sa djelom: Ernest Edmondson RAMSAUR, Jr., *The Young Turks, Prelude to the Revolution of 1908*, Princeton University Press, Princeton New Jersey, 1957, XII + 180 strana, cijena \$ 4 (str. 659 i slijedeća).

Str. 661-678: Popis knjiga i časopisa koje je biblioteka Turskog historijskog društva primila u toku drugog tromjesečja 1959.

Str. 679-697: Vijesti.

Godište završava izvještajem o godišnjoj skupštini (1959), zaključnim računima i ostalim izvještajima i obavijestima Društva.

Knj. XXIV (1960), sv. 93, str. 1-208:

Str. 1-10. + 11-23. (karta Yesemek sela i okoline, 15 slika i 5 crteža): U. Bahadır ALKİM, 1958 *Yili Yesemek çalıřmaları* (»Radovi u Jesemeku 1958. g.«). Pozivajući se na svoj članak u *Bellatenu XXI* (1957) str. 359-376, koji je imao i njemačku verziju, autor nas ovaj puta samo na turskom jeziku prethodnim izvještajem upoznao je svojim radovima u kamenolomu i skulptorskom ateljeu u selu Jesemeku, za koji tvrdi da zauzima istaknuto mjesto među ateljeima stare Anatolije i kamenolomima prednje Azije koji su radili u II i I tisućljeću prije naše ere. Pisac je prikazao tehniku vadenja bazaltnih (dolezi) blokova, zatim izradu grubih modela monumentalnih portalnih lavova, sfinga i reljefno ispupčenog planinskog božanstva, pa su te faze prikazane i na slikama i crtežima kojima je izvještaj popraćen.

Str. 25-40. + 41-43. (na 3 table slike novaca, medaljona i zidnog ukrasa): İbrahim ARTUK (numizmatičar), *Abbasiler devrinde sikke* (»Numizmatika abasidske ere«). Autor donosi historijaz kovanja novca u doba abasidskih vladara, tekstove i figure pojedinih zlatnika i spomen-medalja a kod mnogih i njihovu vrijednost u dirhemima. Pada u oči da su na spomen-novcu i ljudske figure.

Str. 45-96. + 97-102. (sa 7 fotokopija - faksimila - isprava): Halil İNALCIK, *Bursa I. XV Asir sanayi ve ticaret tarihinde dair vesikalar* (»Isprave u vezi s povije-

šću obrta i trgovine XV stoljeća u Brusi). Autor je iz kadijskih protokola (sidžila) odabrao tipične isprave određenih tema za povijest trgovine u XV stoljeću pa je u ovom članku obradio one koje se odnose na trgovinu i obrt. Tako je u prvom redu prikazao razvoj trgovine mirodijama, koje su drumom Damask-Brusa dolazile iz Indije i Arabije. Zatim je prešao na Svileni drum Irana i s tim u vezi istakao historijski razvoj industrije i trgovine svilom u Brusi te trgovačke veze s Balkanom, Poljskom, Rusijom, Benovom, Venecijom i Firencem, ističući da su trgovci Firence u Brusi kupljenu svilu zbog mletačkog ometanja rađe slali kopnom do Dubrovnika i odatle preko Ankone u Firencu. Na trećem mjestu spominje trgovinu vunenuh i pamučnih tkanina koje su stizale iz Evrope u Brusu, da bi za tim pružio podatke o obujmu trgovine i propisima o taksama (trošarina i carina). Na kraju se osvrće na izradu svilenih tkanina u Brusi, u kojoj je u XV stoljeću oko 1000 tkalačkih stanova za svilu. Pored poziva na mnoga stručna djela, pisac je svojoj raspravi dodao 40 isprava u štampanoj arabici iz brusanskog kadijskog sidžila (protokola), od kojih je brojeve 3, 6, 7, 10, 12, 37 i 40 dao i u faksimilu.

Str. 103-108, + 109, i 110. (2 faksimila): İsmail Hakkı UZUNÇARŞILI, *Iran şahına illica etmiş olan şehzade Bayezid'in teslimi için sultan Süleyman ve oğlu Selim tarafından şahı gönderilen altınlar kıymetli hediyeler* (»Zlatnici i vrijedni darovi koje su sultan Sulejman i sin mu Selim poslali Şahu da bi im izručio princa Bajezida, koji se bio sklonio kod iranskog šaha«). Pisac članka je najprije dao kratak opis bijega princa Bajezida u Iran i onda je naveo izaslanstva koja su s poklonima konačno ishodili izručenje princa Bajezida i njegova četiri sinčića, te njihovo ubistvo davljenjem, dok su petog trogodišnjeg Bajezidova sinčića, koji je bio ostao u Amasiji, odveli u Brusu i tamo udavili. Princu Bajezidu je bila uskraćena i posljednja želja da prije smaknuća vidi svoje sinove. Poslije tog historijata autor donosi u latinskoj transkripciji u faksimilu dodatih dvaju skupocjenih predmeta i zlatnika, ističući da se u turskim historijskim djelima nigdje ne spominju darovi, nego jedino zlatnici, i to broj od 300.000, dok u objavljenom popisu stoji da je od sultana Sulejmana darovano četiri puta po 100.000 — a od sultana Selima 100.000 dukata (filuri).

Str. 111-125, + 126, i 127. (2 portreta Mickijevića): Michel SOKOLNICKI, *Mort de Mickiewicz en Turquie le 26 Novembre 1855*.

Str. 129-137: Hikmet BAYUR, *Mustafa Kemal'in üç mektubu* (»Tri pisma Mustafa Kemal«). Arabicom pisana originalna pisma donesena su u faksimilima i u latinskoj transkripciji, a po svom sadržaju nisu za nas interesantna.

Str. 139-162, + 163-169. (7 slika epigrafa sa grobnica Tamerlana i njegovih unuka): A. A. SEMENOV, (na turski preveo: Abdülkadir İnan), »*Gur-i Emir*» *Türbesinde Timur'un ve uhfadının mezar kitabeleri* (»Epigrafii Tamerlana i njegovih potomaka u mauzoleju »Gur-i Emir«). Original ove zanimljive rasprave objavljen je u časopisu »Epigrafika Vostoka« II (1948) i III (1949).

Str. 171-208: Bibliografija.

Str. 171-176: Dr Semavi Eyice prikazuje djelo: Gerhart RODENWALDT, *Otto Magnus von Stackelberg, der Entdecker der griechischen Landschaft 1786-18* Deutscher Kunstverlag München-Berlin, 2. izd. (1954), 42 strane teksta, VII strana bilježaka i indeks, te 44 slike, 1 portret, 1 geografska karta, cijena DM 20.

Str. 184-200, Dr İsmail Kaynak opširno prikazuje djelo: S. P. TOLSTOV, *Po sledam drevne Horezmijskoj civilizacii*, Moskva-Leningrad 1948, Izd. Ak. Nauk SSSR, 322 str., 4°, 8 planova, 3 table, 1 geografska karta.

Str. 201-203, Ahmet Temir upozna je tursku naučnu javnost djelom: Herbert W. DUDA, *Die Seltschukengeschichte des Ibn Bibi Kitüb al-Avämîr al-Atâ'îya fi'l-Umür*

al-*Alā'īya*, Munksgaard, Kopenhagen, XVII (I) + 366 strana. Mnogo bolji prikaz ove historije Seldžuka dao je poznati čehoslovački orijentalista prof. J. Rypka u nje-mačkom časopisu *Orientalistische Literaturzeitung* godište 1960. str. 287-294.

Str. 205-208, Gotthard Jäschke prikazuje djelo: M. Tayyip GÖKBILGİN, *Millî mücadele başlarken, Mondros mütarekesinden Sivras kongresine* (»Početak narodne bor-be od primirja u Mudrosu do kongresa u Sivasu«) I knj, Ankara 1959, VIII, 195 str., 10 slika, cijena t. L. 6.

Sv. 94. str. 209-347:

Str. 209-232: Dr Ali SEVİM, *Sultan Melekşah devrinde Ahıs ve Bahreyn Karmati-lerine karşı Selçuklu seferi* (»Vojni pohod Seldžuka za vladavine suitana Melikšaha protiv Karmata Ahısa i Bahrejna«). Pisac iznosi nove podatke iz komentara Ibn Muqarribovog zbornika pjesama (divana) o dugotrajnim borbama seldžučkih vojsko-voda (najprije sultan-Melihšahov ministar dvora Kičine pa onda vojskovođa Artuk-heg) protiv pobuna na zapadnim obalama Perzijskog zaliva te otoka u tom zalivu. Autor je uvrstio arapski tekst zahvalnice tadašnjeg bagdadskog halife Artuk-begu i na kraju i arapski tekst spomenutog komentara.

Str. 233-261: M. Zeki ORAL, *Mevcut vesikalara göre Burdur Kütüphancleri ve ki-tap valfiyeleri vesikalari* (»Biblioteke u Burduru prema zabilješkama o zakladi (uva-kulljenju) knjiga i prema drugim zapisima u njima«). Autor je na osnovu zabilježbi o uvakulljenju pojedinih kodeksa, a kod nekih i na temelju podataka navedenih u kolofonu ili na početku rukopisa utvrdio najprije da su u Burduru (Limnobia, mje-sto u jugozapadnoj Anatoliji, na drumu koji vodi prema Sredozemnom moru) posto-jale četiri biblioteke, iz kojih se do danas sačuvalo 3.208 rukopisa. Naveo je arabi-om tekstove od 33 bilješke, od kojih su samo 4 na turskom, a sve druge na arap-skom jeziku, te ih je sve preveo u savremeni turski jezik. Na temelju podataka u posljednjem 33. zapisu, prema kojemu je pisar istakao da mu je to 155. primjerak Qur'ana koji prepisuje, autor je izračunao da je taj kaligraf u svom životu ispisao oko 33.000 stranica ili oko 1.395.000 redaka.

Str. 263-267. + 1 faksimil isprave: İ. H. UZUNÇARŞILI, *Üçüncü Mehmed'in oğlu şehzade Mahmud'un ölümü* (»Smrt princa Mahmuda, sina Mehmeda III«). Pisac izno-sači historijat o smaknuću davljenjem 16-18 godišnjega princa donosi u faksimilu i transkripciji izvještaj jednog pouzdanika iz sultanove konjaničke pratnje u vezi s prinčevim pogubljenjem, do kojeg je došlo zbog sumnje oca mu sultana Mehmeda III da mu sin namjerava oteti prijesto.

Str. 269-290: Fevzije A. TANSEL, *N. Kemal'in Osmanlı Tarihi'ne dair - Bilgimizî tashih ve ikmal eden yeni notlar* (»O N. Komalovoj Povijesti Osmanlija - Nove bi-lješke koje ispravljaju i dopunjuju naše znanje«). Iz podnaslova se vidi o čemu se radi.

Str. 291-301. + 23 fotografije i 1 faksimil brzojava od Ernesta Renana: Arif Mü-fid MANSER, *Osman Hamdi bey - Ötümünün ellinci yıldönümü vesilesiyle* (»Osman Hamdi bey - Povodom 50-godišnjice njegove smrti«). Autor oživljava neke b'ografike podatke tog zaslužnog turskog muzealca, arheologa i osnivača Likovne akademije u Istanbulu.

Str. 303-332: Bibliografija.

Prikazana su ova djela:

François BRAEMER, *Les Stèles funéraires à personnages de Bordeaux. I-III. siècle. Contribution à l'histoire de l'art provincial sous l'Empire Romain*, Paris 1959, 4e, 156 strana + 36 tabl.

Kroum TOMOVSKI, *Les mosquées de Bitola*, Université de Skopje - Annuaire de la Faculté Technique 1956-1957. U ovom prikazu turski arheolog dr Semavi Eyice ističe da se među balkanskim državama u Jugoslaviji posvećuje najveća pažnja tur-skim spomenicima.

OTTO SPIES, *Türkisches Puppentheater. Versuch einer Geschichte des Puppentheaters im Morgenland*, Verlag Lechte, Emsdetten-Westf. 1959, 219 strana, 24 table, cijena DM 13.80.

R. van LUTTERVELT, *De »Turkes« schilderijen van J. B. Vannmour en zijn school. De Verzameling van Cornelis Colkoen Ambassador bij de Hoge Porte, 1725-1743* (Publication de l'Institut historique et archéologique néerlandais de Stamboul, 1958) 50 strana + 39 tabl.

Sidney Nettleton FISHER, *The Middle East, A History*, 650 stranica, Alfred A. Knopf, New York 1959.

Str. 333-347: knjige i časopisi koje je biblioteka Turskog historijskog društva primila u drugoj polovici 1959. godine.

Sv. 95, str. 349-537:

Str. 349-396. + 397-401. (2 karte i 3 terenske skice): U. Bahadır ALKİM, *Sam' al ile Asitawandawa arasındaki yol: Amanus bülgesinin tarîhi coğrafyasına dair araştırmalar* (»Drum između Sam'ala i Asitawandawe - Istraživanja u vezi s historijskom geografskom područja Amanus-gorja«). U napomeni je saopćeno da će engleska verzija ove studije uskoro biti objavljena u Spomenici (»Armağan«) 70-godišnjice autorovog profesora Dr H. Th. Bosserta, koju će izdati Filozofski fakultet Istanbulskog sveučilišta. Ukratko: U raspravi se utvrđuje geografski položaj u naslovu spomenutog druma ovako: Zinçirli (= Sam'al) - Ulucak - Arslanlı Bel - Ayran - Bahçe - Domuztepe - Karatepe (= Asitawandawa) (Vidi geografske karte 1 i 2). Zatim se konstatira da se Amanus-gorje prema jednoj hititskoj tablici iz III tisućljeća zvalo »Amanus«; u bizantijskim izvorima *Mauron Oros*, *Melanion Oros*; u izvorima Zapada u doba križara *Montana nigra*; razni turski geografi su to gorje nazivali Almadağ, Akmadağ, Karadağ, Gavar Dağı i Nur Dağları dok na turskom geografskom kongresu 1941. u Ankari nije usvojeno ime »Amanus«. U članku se još govori o prelazima Arslanlı Bel i Beylân i drugim geografsko-historijskim detaljima.

Str. 403-418. + 419-440. (42 slike): Arif Müfid MANSEL, *Side'de iki mezar aniti* (»Dva nadgrobna spomenika u lučkom gradu/ Side /Stara Antalya«). Napominjući da je ovaj izvještaj pročitan na XI međunarodnom bizantološkom kongresu održanom 14. do 20. rujna 1958. g. u Münchenu i da je o tim istraživanjima i iskopavanjima autor ovog članka opći pregled objavio u »Jahrbuch des Deutschen Archäologischen Instituts, Archäologischer Anzeiger 1956«, str. 34. i dalje te u *Bullettenu XXII*, str. 211-240, o čemu je naprijed bilo govora, zainteresirani će se moći snaći i na temelju slika i planova kojima je izvještaj popraćen.

Str. 441-445: Zeki Velidi TOĞAN, *Tahran Kütüphanelerinde Hindistan'dan gelen eserlerde Çagatay dil ve Temürlü sanat abideleri* (»Çagatajski jezični i timurijski umjetnički spomenici, sadržani u djelima koji su došli u biblioteke Teherana iz Indije«). Ovo je turska verzija autorova predavanja koje je održano na engleskom jeziku na kongresu pakistanskih orijentalista u Lahoru 1. i 1957. Uglavnom je riječ o jednom umjetničkom albumu »Muraqqe-i Gülşen« (= »Illuminirani Cvjetnjak«), čiji su mnogi motivi uvršteni u umjetnički album pod naslovom »Iran« što ga je UNESCO izdao pa je tako njegova vrijednost postala širem krugu poznata. »Muraqqe-i Gülşen« se čuva u carskoj biblioteci (»Kütüphanesi Saltanatı«) u Teheranu, a njegove ilustracije odražavaju život Timurida u srednjoj Aziji. U njemu su sadržani i mnogi uzorci çagatajske literature, kao što su odlomci iz »Madžâlis al-nafâ'is«-a çagatajskog pisca i pjesnika »Alî Şîr Navâija te mnogih drugih.

Str. 447-455: Dr A. Şehveyl ÜNVER, *Himler tarihimize Aydınoğlu İsa beyle şahsına ait mecmuanin ehemmiyeti hakkında* (»O važnosti Ajdinoğlu Isabega i njegove lične knjige bilježaka za našu (tursku) historiju znanosti«). Iznoseći ukratko neke podatke o dinastiji Ajdini i njezinoj sklonosti za nauku, autor opisuje učestnost Isabega i neku vrst njegove priručne bilježnice (medžmue) u koju je upisivao odlomke iz naučnih djela i slične znanstvene, medicinske i kalendarske podatke.

Str. 457-475, + 476-483. (8 faksimila, isprava u vezi carevića Džemal: İ. HAKKI UZUNÇARŞILI, *Cem sultan'a da'ir beş orijinal vesika* («Pet originalnih isprava o careviću Džemu»). Nakon kraćeg historijata o careviću Džemu, autor prelazi na pisma koja su zbog Džema upućivana glavaru vitezova Roda, francuskom kralju i papi. Zatim donosi turskom latinicom transkripciju svih priloženih faksimila osim posljednjeg.

Str. 485-527: Bibliografija.

1. Saadet ONAT, *Aydın İlinin Dalama Bucağına bağıli Şahnalı Köyü civarında bulunmuş olan Kistophorlar* («Kistophori nađeni u selu Şahnalı Köy, općina Dalama, okruga Ajdın») P. o. iz Časopisa fakulteta za jezik i historija-geografija Univerziteta u Ankari, knj. XVII, sv. 1-2, 1959.

2. Gyula MORAVCSIK, *Byzantinoturcica, I, Die byzantinischen Quellen der Geschichte der Türkvölker; II Sprachreste der Türkvölker in der byzantinischen Quellen*, Berlin Akademie Verlag, 1958, knj. I, XXVIII + 609 strana, cijena DM 77; knj. II, XXV + 376 strana, cijena DM 68.

3. PEARSON J. D. - Julia F. ASHTON, *Index Islamicus. 1906-1955. A catalogue of articles on Islamic subjects in periodicals and other collective publications*, Cambridge 1958, W. Heffers & Sons Ltd. XXXVI + 397 strana 8°.

4. Kemal H. KARPAT, *Turkey's Politics, The Transition to a Multi-Party System*, Princeton University Press, Princeton 1959, XIV, 522 str.

Pod Bibliografiju je svrstana i jedna rasprava od Dr M. C. Şahabeddina TEKINDAĞ-a, *Sudriözam Adni Mahmud Paşa'ya ait bir tedkik münasebetiyle* («Povodom jedne studije o velikom veziru Adni Mahmud paši»). Uglavnom se radi o replici na kritiku F. Demiretkina, direktora Muzeja Ajasofije, koji je osporavao neke zaključke Bahingerove i Tekindagov članak u »İslâm Ansiklopedisi« o Mahmud paši Anđeloviću.

Str. 529-537: Vijesti o XI međunarodnom bizantološkom kongresu u Münchenu od 14. do 28. rujna 1958, o Prvoj međunarodnoj stalnoj konferenciji Altaista (Permanent International Altaistic Conference) u Mainz u od 25-28. lipnja 1958. Time svršava svezak.

Sv. 96, str. 539-767:

Str. 539-545: Abdülkadir İNAN, *Nayman boyunun soyu meselesi* («Pitanje rase plemena Najmana»). Autor se osvrće na studiju japanskog učenjaka S. Maruyame »Da li su Najmani Turci ili Mongoli«, pa na temelju najnovijih naučnih rezultata naginje zaključku da su i Najmani poput Onguta tursko pleme.

Str. 547-560, + 561-566. (crteži i slike), İlj. Géza FEHÉR-Nandor PARADI (s mađarskog preveo: H. Z. Koşav), *XVI-XVII Yüzyillarda Macaristandaki Türk zanaatı - Estergon - Szenttamáshegy'deki tük çanak-gömlek fırını* («Turski umjetni obrt u Mađarskoj u XVI-XVII stoljeću. Turska peć za грнčariju u Estergon-Szenttamáshegyju»). Sam naslov članka te crteži i fotografije nam kazuju da je riječ o tome kako su Turci u većim mjestima uvodili izvjesne obrte, o čemu svjedoče pored ostaloga i zbirke takvih rukotvorina u muzejima.

Str. 567-594: Faruk SÜMER, *Anadolu'ya jahnız göçebe türkler mi geldi? («Da li su u Anatoliju došli samo Turci nomadi?»)*. Autor se trudi da na osnovu rijetkih kineskih i bizantskih izvora dokaže da su još Gök-turci bili dijelom nomadi, a dijelom sa stalnim boravištem, navodeći da su se bavili zemljoradnjom i kovačkim obrtom, te da su svoje gvoždarske proizvode nastojali u Bizantiji plasirati. Kao dokaz da su i poznaia turska plemena kao što su Oguzi također dobrim dijelom živili u stalnim naseobinama, što se zaključuje iz mnogih turskih riječi i naziva za grad, selo, i sličnih pojmova koji se nalaze na starim Orhonskim natpisima i u starom turskom rječniku Kaşgarli Mahmuda. To potkrepljuje i djelima muslimanskih geografa i putopisaca iz X stoljeća kao i nizom riječi iz oblasti zemljoradnje, povrtlarstva, jela, pića, voćarstva, grade i nastambe, posuda, alata, ruda, tkanina, odjeće i ostalih riječi za predmete koji su svojstveni stalno nastanjenim ljudskim skupinama. Na kraju se

iznosi i mišljenje da su Turci došli u Anatoliju kao osvajački narod i istovremeno kao muslimani. Na taj način su sobom donijeli svoju narodnu kulturu kao i elemente i ustanove koje su od islamske kulture primili. Zbog toga im nije bilo nužno da ma šta prime i prihvate od domorodaca ili od Bizantijaca. Prema tome su se Turci u Anatoliju uselili i tokom 200 godina useljavali u neku ruku kao porodica, koja se sa svim svojim što ima morala preseliti iz svoje u drugu praznu kuću.

Str. 595-600: İ. Hakkı UZUNÇARŞILI objavljuje dva pisma s kratkim objašnjenjem i to 1. *Şehzade Selim'in babasına mukalefet ederek mukarebe ettiği esnada Amasya valisi şehzade Ahmed'in vezir-i azama mektubu* (»Pismo guvernera Amasije princa Ahmeda velikom veziru u vrijeme revolta i borbe carevića Selima sa svojim ocem«). Ahmed i Selim su sinovi Bajezida II, a velikim vezirom je bio tada Ahmed-paša Hercegović. 2. *Babasından sonra saltanatı elde etmek için kardeşi Selimle çüştün şehzade Bayezid'in Amasya'dan babası Kanuni Sultan Süleyman'a göndermiş oldugu arıza* (»Pismo princa Bajezida, dok je vodio borbu protiv svog brata zbog nasljedstva prijestolja, koje je poslao iz Amasije svome ocu sultanu Sulejmanu Zakonodavcu«). Od ovog pisma je uz transkripciju truskom latinicom donesna fotokopija originalnoga pisma arabicom.

Str. 601-636: Bekir Sitki BAYKAL, *Birinci meşrutiyete dair belgeler* (»Dokumenti koji se odnose na prvu - tursku - konstituantu«). Autor je još u šestoj knjizi *Belle-tena* u brojevima 21-22, str. 45-83, koji su izašli u januaru 1942, objavio članak pod naslovom »93 Meşrutiyeti« (»Konstituantu od 1876 g.«), u kojem je na str. 55, u napomeni 24 naveo da će sve originalne isprave kojima se u toj studiji koristio biti objavljene unutar serije Turskog historijskog društva. Međutim se to sve do danas iz od njega neovisnih razloga zavuklo, pa moli da ga zbog toga zakašnjenja opravdaju. Svih 37 isprava koje se nakon te kratke upute u transkripciji turskom latinicom navode potječu iz Arhiva Predsjedništva (turske) vlade i u neposrednoj su vezi s prvom turskom konstituantom. S našeg stajališta jedina spomena vrijedna isprava je popis pod br. 11, kojim je određeno koliko će koja oblast (vilajet) izabrati zastupnika za skupštinu (medžlis-i mebusan) i to muslimana i nemuslimana. Tako je bilo predviđeno da Bosna bira 3 muslimana i 3 inovjerca, Hercegovina 2 i 2, Bitoljski vilajet također 2 i 2. Ukupno se biralo 130 poslanika iz 30 izbornih okruga (vilajeta) i Carigrada, od kojih su 80 muslimana i 50 inovjeraca.

Str. 637-663: Tefrik BİYIKLIOĞLU, *Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin hukuki statüsü ve ihtilâli karakteri* (»Pravni statut i revolucionarni karakter prve (turske) Velike narodne skupštine«). Oslanjajući se na mnoge izvore autor je dao historijski pregled događaja koji su doveli do uspostavljanja turskog narodnog suvereniteta i Turske Republike pod vodstvom Kemala Atatirka. Pri kraju studije je po alfabetskom redu popis djela kojima se pisac koristio.

Str. 665-691: Bibliografija.

1. V. MINORSKY, *The Chester Beatty Library, A Catalogue of the Turkish Manuscripts and Miniatures, with an Introduction by the late J. V. S. Wilkinson*, Dublin 1858. U svom prikazu od str. 665-668. Hüseyin G. Yurdaydin prigovara uvodu Wilkinsona ističući kontradikcije u koje zapada kada pokušava održati na Zapadu vriježno mišljenje da tursko minijaturno slikarstvo nije ništa drugo nego kopiranje perzijskog.

2. Niyazi BERKES, *Turkish Nationalism and Western Civilization, Selected Essays of Ziya Gökalp*, Institute of Islamic Studies McGill University, London 1959. Iako Fevzye Tansel u svom prikazu, str. 669-679, ističe mnoge autorove nedostatke i propuste, ipak mu priznaje da su mu analize i neka mišljenja u predgovoru i uvodu, naročito u pogledu Gökalpove ličnosti i utjecaja, ispravna. Zbog toga, a i s obzirom na to što je jedan dio Gökalpovih rasprava i članaka razasutih po raznim časopisima sabrao i po sadržaju svrstane preveo na engleski, F. Tansel smatra da autor za taj svoj trud zaslužuje pohvalu.

3. Chiang Kai Shek'in yeni bir kitabi »Sovyet Rusya Çin'de« (Su-lien Tsai Chung-kuo) («Cang-Kaj Šekova nova knjiga: Sovjetska Rusija u Kini»). Docent sinologije D. Muhaddere N. Özerdin daje opširan pregled navedene knjige koju je sama prevela na turski, str. 681-691.

Saopćenja:

Str. 693-695, i 696-698; Dr Muzaffer ŞENYÜREK, *Ankara Üniversitesinde muhafaza edilen fosil kalıntılarında dair bir not sa engleskom verzijom: A Note on the Remains of Fossil Elephants preserved in the University of Ankara.*

Vijesti:

Str. 699-723: Abdulkadir İNAN, XIII. Yüzyıla ait Türk harflerine yazılı bir Yazı («Zapis iz XIII stoljeća pisan turskim slovima»). Jedan mongolski učenjak je u časopisu »Ural-Altäische Jahrbücher« 1960, XXXII, str. 122, objavio da se u Mongoliji našao mali kamen na kojem je turskim runama napisano »Džingiz kagan alp kagan ermiş«. Poslije te kratke obavijesti koja je popraćena sa slikama aversa i reversa teksta na kamenčiću, dolazi izvještaj o generalnoj skupštini Turskog historijskog društva za 1960. sa zaključnim računom za 1959.

Str. 725-767: Popis knjiga i časopisa koje je biblioteka Turskog historijskog društva u prvoj polovici 1960. g. primila.

Knj. XXV (1961), sv. 97, str. 1-148:

Str. 1-7. + 8-15. (14 slika i 1 skica); Dr Semavi EYICE, *Izmir yakînında Kemalpaşa (Nif) da Laskaris'ler sarayı* («Palača Laskarisa u Kemalpaši (Nimfajonu) u blizini Izmir») Francuski tekst ovog saopćenja objavljen je u »Akten des XI Internationalen Byzantinisten-Kongresses 1958, München 1960. str. 150-153 s tablama XXIV-XXIX.

Str. 17-23. + 24-27. (6 slika), A. Süheyl UNVER, *Ibnî Sina'nin yaşadığı senelere ait resimli bir eser* (str. 17-20) i istovetna engleska verzija: *An illustrated work belonging the time of Ibnî Sina* (str. 21-23). Autor posvećuje čuvenom poznavocu islamske umjetnosti profesoru Ettinghausenu opis iluminiranog rukopisa ljubavne priče »Varaka i Gülsaha« pisane u doba sultana Mahmuda Gaznevidskog (967-1030) i njemu posvećena, a petsto godina se čuva u biblioteci riznice Muzeja Topkapı Saraja u Carigradu pod br. 841. Rukopis od 70 listova ima 71 minijaturu.

Str. 29-61, Ahmed ATEŞ, *Câmi'e al-Tavârih tenkidi münâsebeti ile* («Povodom kritike Džâmi'e al-Tavâriha») Autor odgovara na kritiku iranskog učenjaka prof. Minovija, koji je u jednom teheranskom literarnom časopisu podvrgao oštroj i nepovoljnoj kritici autorovo izdanje teksta poznate historije Rašid ad-dina Fažlullaha.

Str. 63-74: Dr Ali SEVİM, *Cimri olayı hakkında bir kaç not* («Neki podaci u vezi Džimriog incidenta»). Autor prepričava stanje i događaje u doba rasula seldžučkog carstva u Anatoliji i tadašnju pojavu Džimrije pod imenom «Alâ'u'd-dunjâ va'd-din Abu'l-Fath Sijavûâ, koji je uz pomoć pljačkaške hande pod vodstvom Karamanoğlu Mehmedbega uspio bio domoći se i prestolja seldžučkih sultana u Konji g. 1277. Ubrzo zatim je sultanu Kejbusrevu poslao za rukom da potuče pobunjenike i ubije Mehmedbega, a malo kasnije je zarobljen i Džimrija, kojemu su svukli kožu i napu-niši je slamom pokazivali narodu.

Str. 75-77, İ Hakkı UZUNÇARŞILI, *Fâtiḥ sultan Mehmed'in vefatı üzerine vezir İshak Paş'nin ikinci Bayezd'i saltanata daveti arzısı* («Pismo vezira İshak paše, kojim poziva Bajezida II da zajedno na prijesto po smrti sultana Mehmeda Osvaljača»). Pismo je navedeno u transkripciji turskom latinicom, ali je fotokopija originalne isprave izostala.

Str. 79: Isti autor, *Uçuncü Mustafa'nın kızı Şah sultana borç senedi* («Obveznica koju je ispostavio Mustafa III za dug svojoj kćeri princezi Šah»). I ovdje je izostala fotokopija, dok je obveznica citirana u transkripciji latinicom.

Str. 81-93: Tefik BİYIKLIOĞLU, *Birinci Dünya harbinde (1914-1918) ve Mondros mütarekesi sıralarında (30 Ekim 1918-11 Ekim 1922), Boğazlar problemi* («Pitanje tjesnaca za vrijeme Prvog svjetskog rata (1914-1918) i primirja sklopljenog u Mudrosu (30. listopada 1918. - 11. listopada 1922.»). Autor u prvom redu daje kratak historijski pregled svih važnijih vojnih pohoda Zapada na Istok i obratno preko moreuza Dardanela i Bospora, počevši od XX stoljeća prije našo ere do prvog svjetskog rata. Zatim detaljnije opisuje neuspjelu borbu Engleza i Francuza za osvajanje tih tjesnaca u toku prvog svjetskog rata navodeći da je u tu borbu bilo angažirano 550.000 engleskih i francuskih vojnika, a od strane bran laca Turaka 700.000. Gubici u ljudstvu iskazani su na strani Saveznika sa 150.000 mrtvih i 120.000 bolesnih (onesposobljenih), a na strani Turaka mrtvih i ranjenih 190.000, a bolesnih 70.000 boraca.

U drugom dijelu svog izlaganja pisac nas upoznaje kako su saveznici: odredbama primirja u Mudrosu, od 6. do 12. studenog 1918. zaposjeli Dardanele, a kasnije i protivno tim odredbama Carigrad i Bospor i tako sultana-halifu i njegovu vladu uzeli pod svoju kontrolu, pa zatim prešli i na razdiobu ostalih teritorija u skladu međusavezničkih dogovora u toku rata, pri čemu su pustili i Crke da okupiraju Smirnu 15. V 1919. što je sve izazvalo turski narod da pod vodstvom Kemala otpočne borbu na život i smrt pod devizom borbe za nezavisnu Tursku unutar nacionalnih granica.

Str. 95-103. i 105-112, Yuluğ Tekin KURAT Ph. D, *İkinci dünya savaşında Türk-Alman ticaretindeki iktisadi siyaset*. Ova turska verzija popraćena je engleskom: *A survey of economic policy in the Turco-German trade during World war II*, pa je sadržaj našoj zainteresiranoj javnosti pristupačan.

Str. 113-148: Bibliografija.

1. S. N. KRAMER, *History begins at Sumer*, London Thames and Hudson 1958 with 57 illustrations in photogravure 27 in Lane and a map, 333 p.

2. K. SCHEFOLD, *Meisterwerke griechischer Kunst*, Benno Schwabe u. Co. Verlag, Basel 1960, 4° XII + 106 strana teksta i 743 slike. (Str. 123 i sl.).

3. TALBOT RICE, David, *The Great Palace of the Byzantine Emperors, Second Report*, The Walker Trust - The University of St. Andrew, Edinburgh, University Press 1958, XXIV + 203 str., 45 slika unutar teksta, a 50 tabli izvan teksta, posebno 6 planova i presjeka, 4 table u boji, ukor. čeno, cijena £ 6,6.0 (str. 125-135).

4. Prof. G. JAESCKE, *Zum Problem der Marne Schlacht von 1914*, p. o. njemačkog časopisa »Historische Zeitschrift« br. 190/2, april 1960, München, R. Oldenberg Verlag, 38 strana (str. 137-148).

Sv. 98, str. 149-337:

Str. 149-161, i 163-175. + 178-198. (XXIII table): Dr Muzaffer ŞENYÜREK, *Altindere'nin üst Aşölen endüstrisi* te istovetna engleska engleska verzija: *The upper Acheulean industry of Altindere* sa crtežima i slikama na XXIII table.

Str. 199-209. + 210-212. (2 plana i 3 slike): Dr Yusuf BOYSAL, *Anzavur'da definenilerin meydana çıkardığı Urartu eserleri* («Urartejski radovi, koje su u Anzavuru tragači blaga iznijeli na vidjelo»). Jedan odbor četvorice turskih arheologa koj je u 1959. započeo iskopavanjima u Toprakkali zainteresirao se je i za urartejske centre toga kraja, pa je pisac u 1960. godini potkraj sezone arheoloških radova sa još nekima pošao na sjever i među inim posjetio i okrug (vilajet) Ağrı na istočnoj granici Anatolije sjeverno od Vanskog jezera. Tamo je doznao da su neki tragači zakopanog blaga našli jedan mali kip lava, koji su konačno predali muzeju u Vanu. Ispostavilo se da se kip našao u Anzavuru u blizini kotarskog mjesta Patnos. Komisija je na licu mjesta utvrdila da se radi o templu naroda Urartu (čije kraljevstvo je u tim krajevima postojalo između 900 i 600 g. prije n. e.). Autor iznosi svoja mišljenja i zapa-

zanja o tom templu i onda opisuje i sam brončani kip spomenutoga lava, pri čem ističe neke karakteristike i razlike u poređenju s takvim kipovima Asiraca, a naročito poznijih Hitita. U zaključku predlaže da bi taj mali kip u sjedećem položaju (visine 7, a dužine 9 cm) datirao VIII st. pr. n. e. Treba pogledati i dodate tri slike toga brončanog kipa.

Str. 213-238: Dr Sevim TEKELI, *Takiyüddin'in Sidret ül-müntehâ'sında Aletler bahsi* («Poglavlje o instrumentima u Takiyüddinovom djelu Sidrat ul-muntahâ» - sa 17 crteža). Autor je preveo na turski arapski tekst koji je svome prijevodu u cijelosti dodao (str. 228-238). Pisac u trećem poglavlju u naslovu spomenutoga djela je opisao instrumente koji su izrađeni u Istanbulskej zvezdarnici. Stručnjaci će već iz samih crteža moći razabrati o kakvim instrumentima se radi.

Str. 239-247: Ahmed ATEŞ, *Hâkânî'nin mektupları dergisi* («Zbirka Hâkânijevih pisama»). Autor prikazuje sadržaj pisama najvećeg pjesnika iranske literature Afzal ad-dîn Hâqânî-i Širvânîja (oko 1126-1199 po n. e.) koja su se kao zbirka pisama tek u posljednje doba pronašla u knjižnici Lala-İsmail-efendije N° 600, i to u popisu knjiga, koje se čuvaju u Hamidije bibliotece u Istanbulu. Autor je dao kratak sadržaj svih 27 pisama i imena adresata, pa je pri kraju napomenuo da nijedno nije datirano. Članak je pročitani i na XXV međunarodnom kongresu orientalista u Moskvi, koji se održavao od 9. do 16. VIII 1960.

Str. 249-251. + 252. (faksimile pisama): İ. Hakkî UZUNÇARŞILI, *Sultan İkinci Mahmud'un Misir valisi Mehmed Ali Paşa'ya göndermiş olduđu Beyaz üzerine hatt-ı hümayun* («Naredba koju je sultan Mahmud II propria motu pisao egipatskom guverneru Mehmed Ali-paši»). Poslije kratke upute u tadašnja zbivanja pisac je dao sultanovo pismo u transkripciji turskom latinicom i faksimile originala, koji je pisan arabicom.

Str. 253-311. Saopćenja.

Str. 253-267. i 269-280. + 281-290. (20 slika): Tahsin ÖZGÜÇ, *Altintepe Kazıları*. Ovoj turskoj verziji slijedi istovetna engleska: *Excavation at Altintepe*. Napomenuto je ispod teksta da je ovo pročitano na XXV međunarodnom kongresu orientalista u Moskvi (9-16. VIII 1960).

Str. 291-308. + fotografija: Faik Reşit UNAT, *Hasan-Âli Yücel*. Povodom smrti Hasan-Âli Judžela (1897-1961), člana Turskog historijskog društva i najzaslužnijeg ministra prosvjete (od 1939-1946) u Turskoj, pisac je uz opširan nekrolog dodao i popis njegovih radova.

Str. 307-310. + 311. (3 crteža ručne sjekire): Dr Muzaffer ŞENYÜREK-Dr Enver BOSTANCI, *Nükleus olarak kullanılan bir el baltası*, sa istovetnim engleskim saopćenjem: *A Hand-axe used as a Nucleus*.

Str. 313-315: Bibliografija. Pod tom rubrikom je prikazano djelo profesora grčkog jezika i literature na ankarskoj univerziti: Suat SINANOĞLU, *L'Humanisme à Venir*, Institut de Philologie Classique 6, Ankara, 1960. IV + 258 str.

Str. 318-326: Obavijest o knjigama. Redakcija časopisa daje na znanje da će počevši od ovog broja donositi kraće upute o sadržaju onih knjiga koje su od interesa za tursku historiju i za svjetsku historiju kulture, a koje biblioteka Turskog historijskog društva dobije, i unosi ih u popis po alfabetskom redu autora. Tako je prikazano 21 djelo od kojih su mnoga našoj naučnoj javnosti već poznata.

Str. 327-337: Popis knjiga i časopisa, koje je biblioteka Turskog historijskog društva u drugoj polovici 1960. g. primila.

Sv. 99, str. 339-334:

Str. 339-350. + 351-353. (5 slika): Muzaffer ŞENYÜREK, Ph. D. *The Molar of an Archidiskodon from Akdoğan* samo u engleskoj verziji, pa je prema tomu našim antropolozima dostupna.

Str. 354-378. + 379-396. (23 slike i 6 planova): M. Zeki ORAL, *Konya' da Sırçali medrese* (»Sırçali-medresa u Konjia). Autor daje vrlo detaljan opis tog seminara za islamske studije (medresa), koji s obzirom na unutrašnje ukrase porculanskog opločenja prozvaše Sırçali-medrese, pošto u Anatoliji porculan nazivaju sručom (»staklom«). Medresa je sagrađena 640^h = 1242. godine, za vrijeme vladavine seldžučkog sultana Kejhuseva, a investitor joj je bio imućni trgovac ili visoki državni funkcioner Bedruddin Muslih. 23 fotografije, 2 tlocrta i 4 presjeka, dodata prikazu, objašniti će u dovoljnoj mjeri samo na turskom jeziku pisani prikaz tog poznatog spomenika seldžučke arhitekture.

Str. 397-435. + 436-445. (13 slika): Dr Aydin SAYILI, *Üçüncü Murad' in Istanbul Rasathanesindeki mücessem yer küresi ve Avrupa ile kültürel temaslar*, (»Zemaljski globus Murata III koji se nalazi u Opservatoriju Istanbula i kontakti s Evropom«). Autor daje historijske podatke o postanku i razvoju turske geografske kartografije, pa tako opisuje globus i ostale geografske mape koje su donesene na slikama što su pridodate ovoj studiji (str. 436-445). Zatim niže podatke o kulturnim kontaktima Osmanlija s Evropom i citira mnoge interesantne zapadne izvore, da bi pri kraju istakao potrebu što većeg ugledanja na kulturna dostignuća Zapada, kako bi se što prije kulturno uzdigli.

Str. 447-453: Prof. Ananiasz ZAJACZKOWSKI, *L'Orientalisme et les études de philologie turque en Pologne*. Ovo je predavanje čuveni poljski turkolog održao na VIII lingvističkom kongresu u Ankari 1957. g.

Str. 455-466: J. C. HUREWITZ, *The Europeanization of Ottoman Diplomacy: The Conversion from Unilateralism to Reciprocity in the nineteenth century*. Zbijena verzija ove studije pročitana je na XXV međunarodnom kongresu orijentalista, održanom u augustu 1960. u Moskvi.

Str. 467-469: U. Bahadır ALKIM, *Prof. Dr H. Th Bossert* (11. LX 1889-5. II 1961). Dr Helmuth Theodor Bossert je više od četvrt stoljeća bio profesorom Filozofskog fakulteta u Istanbula, direktor Turskog arheološkog instituta te od 1942 do 1959. nosilac Katedre jezika i kultura stare Prednje Azije. Njegova smrt je veliki gubitak za filologiju Stare Anatolije.

Str. 471-483: Autor V. M. ZIRMUNSKII, prevodilac Dr Ismail KAYNAK, *Sirderya boyunda Oğuzlara dair izler* (»Tragovi Oguza u predjelima /rijeka/ Sirderjaa). Ograničavam se na napomenu da je ovaj rad u originalu objavljen u časopisu »Turkologičeskii Sbornik I - 1951«.

Str. 485-493: Bibliografija.

Tevfik Biyıklıoğlu prikazuje ova dva djela: A. CHAMSOUTDINOV, *L'amitié Soviète - Turquie pendant les années de lutte de la Turquie pour l'Indépendance* (1919-1922) 8 stranica, Moskva 1960. (str. 485-491).

Rene GIRAUD, *L'Empire des Turcs Célestes. Les règnes d'Elterich Qapghan et Bilga (680-734)* 219 strana, 4 geografske karte izvan teksta, Paris 1960.

Str. 495-505: Obavijest o knjigama. Navedeno je 20 djela koje je redakcija smatrala da su od interesa za tursku historiju i historiju evjetske kulture.

Str. 507-532. + 2 strane nepaginirane (bilanca Društva za 1960). Vijesti o glavnoj godišnjoj skupštini Društva za 1961, izvještaj o radu u 1960, o izdavačkoj djelatnosti društva u 1960. g. i zaključni račun.

Sv. 100, str. 535-668:

Str. 535-537. i 539-541: *Uluğ İGDEMİR, Bolleten Yirmibeş yaşında sa francuskom verzijom: Bolleten a vîngt cinq ans*

Str. 543-565 + 566-570 (geografska karta i IV table slika), Doc. Dr Sabahat ATLAN, *Küçük Asya Şehir Sikkeleri üzerinde büyük İskender tasvirleri* (»Likovi Velikoga Aleksandra na gradskim novcima Male Azije«). Kao najbolji primjer toga u kolikoj mjeri religija i mitologija su dale sadržaj grčkoj umjetnosti i literaturi autor ističe mit o Aleksandru Velikom. Aleksandrov legendarni pohod u Indiju je primjere u svako doba ljudsku maštu toliko uzbudio da je taj pohod svu svoju historijsku realnost izgubio i u očima pjesnika i umjetnika se preobrazio u neku ruku u mitološki događaj. Pa i sami sudionici tog vojnog pohoda su vjerovali, da su u tim stranim zemljama našli tragove mitološke prošlosti, te su mislili, da se takvo mitološko zbivanje odigralo u istom obliku u legendarnom dobu Dionisovog osvajanja Indije. Tako je u literaturi kasnog helenističkog perioda nastao mit, koji nazivamo »Romanom o Aleksandru«. I na području lijepe umjetnosti su mnogi likovni izrazi uzeti iz historije Aleksandra Velikog i to po uzoru klasične mitologije. Poslije tog uvoda autor prelazi na opis i prikazivanja tih likovnih izraza na novcima maloazijskih gradova a zatim ispituje portrete Aleksandra Velikog na novcima raznih gradova s raznolikim datumima. Od likovnih izraza detaljnije objašnjava sliku 1 na tabli II, koja se nalazi na novcu kovanom u II i III st. n. e., a koja prikazuje motiv iz legende o osnivanju Smirne. Zatim govori o slici 2 na tabli II, koja se odnosi na motiv o zauzimanju Saglassosa u Pisidiji (današnji okrug Isparta u Anatoliji).

Pod poglavljem »Portreti« autor daje podatke o novcu Kalkedona (današnjeg Kadiköya) na početku III st. pr. u. e. (tabla II, 3a i 3b) sa glavom Aleksandra Velikoga te stare Nikeje (Iznik) s raznolikim glavama Aleksandra (tabla III 4a-f) i po prvi puta sa čitavom figurom (tabla III 4g). Zatim opisuje mali srebrni i bakreni novac grada Kaunosa (Dalyan) (tabla IVa, b) i novce Apolonija Pisidiae (Uluborlu) (tabla IV, 6) Aigeai (Ayas), lučkog grada u zaljevu Iskenderuna u doba Rimskog carstva (tabla IV, 7a-c; tabla V, 7d-f) Alexandriae ad Issum (Iskenderun) (tabla V 8a i b) i konačno Dekadrhame kovane za uspomenu velike bitke na obalama rijeke Hydaspes (sadašnje Dželun) u Indiji 326. g. pr. n. e. (tabla II A). Numizmatičarima će dobro doći i kratka objašnjenja tabli na str. 564 i 565.

Str. 571-581 & 583-594, Dr Ali SEVİM, *Temürtaş'ın Halep hakimiyeti*. Ovoj turskoj dodata je i njemačka verzija pod naslovom *Temürtaş als Herrscher von Halep*, pa je tako sadržaj zainteresiranim dostupan.

Str. 595-604 + 605-608 (faksimili isprava). İ. Kakkı UZUNÇARŞILI, *Otranto'nun zaptından sonra Napoli Kralı ile dostluk görüşmeleri* (»Priateljski pregovori s napuljskim kraljem poslije zauzimanja Otranta«). Autor najprije ističe kako je sultan Mehmed II u 1470. godini zauzeo ostrvo Negrepont (Ağrıboz) koje je pripadalo Mlečanima i o tome obavijestio napuljskog kralja Ferdinanda. Kralj Ferdinand je to zauzimanje ostrva shvatio kao udarac uperen protiv njega i odgovorio sultanu da će se pridružiti svetoj borbi Venecije i Španije. Međutim, je ta napetost kratko potrajala, jer su se odnosi napuljskog kralja s Venecijom poremetili, pa je prijateljstvo s Turcima uskoro obnovljeno. Iskoristivši međusobna neprijateljstva i horbe talijanskih državnica Gedik Ahmed paša je po osvojenju triju ostrva uz obalu Egeja krenuo sa stotinjak brodova prema talijanskom kopnu i bez otpora se iskrcao na obalu Otranta, pa je nakon kraćeg opsjedanja zauzeo i tvrđavu Otranto (11. VIII 1480), koju je utvrdio kao uporište za daljnje osvajanje talijanskog kopna. Smrću sultana Mehmeda II u maju 1481 Gedik Admed paša je po nalogu novog sultana, Bajezida II, morao da se vrati u zemlju, gdje se odigravala borba za prijesto između Bajezida i brata mu Džema. Tada je napuljski kralj uz pomoć svoga zeta mađarskog kralja Matije Korvina, prisilio tursku posadu tvrđave Otranta na predaju pod uvjetom, da im ne dira u život i oružje. Kralj međutim nije održao svoju riječ, pa je sultan Bajezid II, pošto se riješio suparništva svoga brata za prijesto, poslao napuljskom kralju svoga izaslanika Beogradanina Ozgur oğlu Kasima sa zahtjevom, da mu vrati topove i za-

robljenike. Na to je kralj poslao svog izaslanika Demomfreda sultanu i tražio izmirenje. Turski vladar je tada zajedno s napuljskim izaslanikom poslao svoga izaslanika Sinan bega. Sada je kralj zadržao sultanovog izaslanika kod sebe u želji da se s njime sporazumi a za objašnjenje detalja i nekih zahtjeva uputio je pismo sultanu. Kralj je uputio jedno pismo Gedik Ahmed paši. Zatim je kralj Napulja i Sicilije te čestitog Jeruzalema, Ferdinand, poslao sultanu i jednu vjerodajnicu (ohdnamu). Ta dva pisma i vjerodajnicu autor donosi u faksimilu i u transkripciji turskom latiničom.

Str. 609-629, V. M. ZIRMUNSKII, prevodilac: Dr Ismail KAYNAK, »Kitabi Korkut« ve Oğuz destanı geleneği («Korkutova knjiga« i epska tradicija Oğuzâ»). Ruski original ove zanimljive historijske i folklorne studije objavljen je u časopisu »Sovetskoe vostokovedenie«, 1958, 4, str. 90-101, pod naslovom »Kitabi Korkut« i oğuzskaja epičeskaja tradicija« (u zagreb. Sveuč. knjižnici pod sign. XXX-202035), pa je tako dostupna i onima, koji se ne mogu poslužiti turskim prijevodom.

Str. 631-632, Dr Şevket Azis KANSU, Henri Breuil 1877-1961. (Nekrolog poznatom francuskom prehistoriku arheologije).

Str. 632, »Belleten« saopćava pogibiju svog vrijednog člana i redovnog profesora paleontologije na univerzitetu Ankare Muzaffera Şenyüreka (čitaj Şenjüreka) (1915-1961) u avionskoj nesreći. Obavijest je data na turskom i na francuskom jeziku.

Str. 635-640, Bibliografija:

Tevfik Biyiklioğlu donosi opširan prikaz i vrlo povoljnu ocjenu djela: Bernard LEWIS, *The Emergence of Modern Turkey*, London-NewYork-Toronto. Oxford University Press 1961. XV, 511 str, 13 slika, 3 mape, cijena 48 šilinga.

Str. 641-647, Obavijest o knjigama: Navedeno je dvadeset naslova knjiga sa po nekoliko redaka njihovog sadržaja u glavnim crtama.

Str. 649-668, sa popisom knjiga i časopisa koje je knjižnica Turskog historijskog društva u prvoj polovici 1961. godine dobila završava se XXV godište »Belletena«.